

„Evangelikusként mi ne másra mutogassunk, hanem – a megrendültség és a gyász mellett – azt vizsgáljuk, ránk nézve milyen tanulsággal szolgál ez a tragédia.”

Keresztény terrorizmus vagy istenkáromlás?
▶ 4. oldal

„Aztán adtam még egy esélyt magamnak, és belevágtam a fejszét az egyik göcsörtös tuskóba. Na, most aztán se ki, se be.”

Prédikáció a fászkamrában
▶ 7. oldal

„Vajon a mai gyakorlatban betöltik-e eredeti funkciójukat, hogy tudniillik a lomha, átvitt értelemben is mozgáshiányos, az élménytársadalom pótcselekvéseiben és a fogyasztói társadalom zsákutcáiban topogó embert útnak indítják?”

Vallási turizmus – egy protestáns teológus megközelítésében
▶ 13. oldal

Nyugállományba vonult, de nem pihen

– *Beszélgetés Krähling Dániellel* ▶ 3. oldal

Akár hungarikum is lehetne ▶ 8–9. oldal

Tessedik harcai Szarvason ▶ 5. oldal

Utolsó utáni pillanatban ▶ 5. oldal

Internet – ahogyan a vakok látják ▶ 15. oldal

FOTO: VERES EMESE-GYÖNGYVÉR

Bácsfalusiak ünnepe

▶ Kétnapos ünnep keretében emlékeztek meg az elmúlt hétvégén a romániai Barcaságon a bácsfalusi templom kétszáz éves fennállásáról. A felemelő ünnepség első napján – *Barcsa István* helyi lelkész megnyitóját követően – a hívek és a részt vevő érdeklődők kulturális műsor keretében ismerkedhettek a gyülekezet történetével, vasárnap pedig ünnepi istentiszteletet és közgyűlést tartottak a csángó szóttesekkel pompázó templomban.

Szeli József, Hosszúfalu lelkésze (akkor még csak egy gyülekezet volt) a 18. században először kísérte meg összefoglalni a magyar gyülekezetek történetét, amely a régi – valószínűleg 1757-ben kezdett – anyakönyv lapjain volt olvasható addig, amíg az anyakönyv létezett.

▶ *Folytatás a 4. oldalon*

Megszépült a sikátori templom

▶ Két év áldozatos munkájával kívül-belül felújították a Veszprémi Egyházmegyéhez tartozó Sikátori evangélikus templomát. A hálaadó istentiszteleten *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését; az új püspöknek ez volt az első ilyen jellegű szolgálata. A liturgiában *Tóth Attila* espereshelyettes, várpalotai lelkész, valamint *ifj. Magassy Sándor*, a gyülekezet helyettes lelkésze volt segítségére a püspöknek.

A sikátori templom megújítása a presbitériumnak azzal a döntésével kezdődött, hogy saját erőből pótolják az utolsó renováláskor elmaradt bádogozást, valamint külső tatarozást végeznek a tornyon. Ezután azonban külső forrásból – sikeres pályázat eredményeként – több mint 16 millió forintot nyert a gyülekezet, így elkezdődhetett az épület teljes renoválása.

Először a templom és a torony külső munkálataira, majd a második lépésben a templombelső felújítására

került sor. Ezzel a munkával párhuzamosan a gyülekezet saját erejéből felújította gyülekezeti termét, valamint – az energiatakarékosság jegyében – kicserélték a parókia nyílászáróit. A felújított templomba – szintén önerőből – csillárt, lámpákat, ol-társzónyeget vásároltak.

Az ünnepi istentiszteleten *Szemerei János* az eseményre invitáló meghívón szereplő ígéről prédikált. „*Uram, szeretem házádat, ahol laksz, dicsőséged lakóhelyét.*” (Zsolt 26,8)

FOTO: HORVÁTH MIKLÓS

▶ *Folytatás a 3. oldalon*

„Az igaz ember viszont »nem palástolja« gonoszságát, nem haragszik, s nem lesz türelmetlen, még ha igaztalanul is cselekszenek vele. Mert azt tartja, hogy vele nem lehet igaztalanul cselekedni, mert nem hiszi igaznak magát. És üdvözülni, mert Isten elengedi és eltörli a hamisságát;

SEMPER REFORMANDA

mivel maga beismeri és bevallja, és mivel nem palástolja és rejtegeti a maga vétkeit, azért elfedi és elrejtja azt az Isten.”

▶ *Luther Márton:*

Bűnbánati zsoltárok.

A harminckettedik zsoltár
(*Schulek Tibor fordítása*)

Feltételes megálló

■ SZABÓ LAJOS

Az elmúlt hetekben talán önvizsgálatra indított minket az a tény, hogy a parlamenti törvényalkotás a közép-pontba helyezte a kérdést: mitől egyház egy közösség ma Magyarországon? Talán mi is gondolkodtunk azon, hogy ha belülről nézzük a tevékenységünket, vajon milyen ismervek erősítik ma az evangélikus egyház egyháziasságát.

Az őszinte önkritika mindig sokat segít. Most is így történhet ez, ha a külső érdekektől mentesen – politikától és pénztől szabadon –, belső, ha tetszik, lelki értelemben kérdezzük a lényegre. Ez persze akkor segít, ha képesek vagyunk gyakorló egyháztagokként úgy tükörbe nézni, hogy nem futunk el a mutatkozó kedvezőtlen jelek láttán, inkább próbáljuk tudomásul venni és kezelni őket. Ha pedig akad egy-két kedvező eredmény, egy-egy szép látvány, akkor azt szerény bölcsességgel könyveljük el.

Az elmúlt hetek eseményei kapcsán arról mindenesetre meggyőződhetünk, hogy egyáltalán nem egyszerű megfogalmazni a kritériumokat: mitől és milyen mértékben egyház ma egy vallásos közösség. Az biztos, hogy hálások lehetünk ezért a külső kérdésfeltevésért.

Néha jó odafordulni egy-egy régi archoz segítségért. Már gyermekkoromban is sokra tartottam az „ősz hajú emberek” beszélgetéseit. Sok ilyen páratlan értékű, egész életre szóló percet őrzök az emlékeimben.

Últem nyelvórán idős, bölcs lelkész otthonában. Ő természetesen eleve csak németül vagy angolul osztotta meg a tudását, a világról és az eseményekről alkotott nézeteit; azért néha, a könnyítés kedvéért, átváltott latinra... Nem fájt, hogy kapaszkodnom kellett, hogy megértem, követni tudjam... Hallgattam persze a legegyszerűbb asszonyi szavakat is a zuglói templom takarítása közben. És máig felejthetetlen marad számomra a Felsőszeliből kitelepített „bibliás” földművelő család otthonában folyó teológiai tanulás Máriakémenyben, a szép, utcai szobában tartott istentisztelet utáni „Kirchencaffee” perceiben.

Ők önmagukat adták a szavaikban. Az sem volt kétséges, hogy bíznak a következő generációban, és el nem vennének tőlük semmit, inkább mindent odaadnák azért, hogy jobb életet és szebb hitet találjanak, mint ők. Az egyházhűségük a létük alapjához tartozott. Sohasem *belőle*, hanem mindig *érte* éltek.

Az egyházi léthez elengedhetetlenül szükséges teológiai tudást sem ma találjuk fel. Hihetetlen kincstár az, ami a teológia tudományában megfogalmazottan és kidolgozottan a rendelkezésünkre áll. Az egyház vonata telve van minőségi árukkal.

Előtte van az egyik legnépszerűbb evangélikus „mester”, akinek a biblióróját már a nyolcvanas évek elején

hallgattam a sokezeres hallgatóság sorában, egy hamburgi park fűvén ülve. Könyveinek és előadásainak se szeri, se száma. Hihetetlen népszerűségnek örvend. A mai Németországot irányító közéleti személyiségek, művészek és teológusok is az ő bibliamagyarázatain nevelkedtek fel, és ebből élnek ma is. A minőségi tartalom érthető nyelven történő megszólaltatásának szimbólumává vált ő.

Életútjáról így vall: „Hosszú életutamon újra és újra szem előtt kellett tartanom, hogy tulajdonképpen kikhez is kívánok szólni. Sokan voltak, akik még a rendezett, hagyományos vallási viszonyok teremtette világban éltek, de sokan voltak olyanok is, akik már azzal küszködtek, hogy utat találjanak az életük rejtélyei között. Vonakodás nélkül bevallhatom: mindig is egyszerű »járókelőnek« tartottam magam, ezért először mindig azokkal találkoztam, akik az utcán, a piactéren jöttek szembe velem. Mindig azt a bizonyos magányos embert, a názáreti Jézust próbáltam szem előtt tartani, aki keresetlen szavakkal fordult az egyszerű háziasszonyokhoz és a kétkezi munkásokhoz, a gyermekekhez és a társadalom számkivetettjeihez. Tőle tanultam azt, hogy a keresőknek, a tanácstalanoknak és a szenvedőknek van első sorban szükségük a beszélgetésre s arra, hogy valaki melléjük álljon.”

Ha ma leülünk elé, és megszívleljük a tanítását, hamar gyógyul a lelkünk. Ráébredhetünk arra, hogy a komoly tudásra azért van szükség az egyházban, hogy a legégetőbb helyszíneken „érthetően és tartalmasan” tudjunk megszólalni. Mostanában talán éppen ott, ahol nézhetetlenekké váltak a napi híradók a családi és egyéni katasztrófák, tragédiák miatt. Ahol a leszakadó családok számára – a családszervező teológusok egyesületének elnöke szerint is – a napi egy-két szappanopera vált az egyetlen örömforrássá. A gyermekek nyáron csak csellengnek, hiányoznak a szervezett és elérhető szabadidős programok. Talán ebben a helyzetben nem kellene megkérdőjelezni egy-egy presbiteri ülést, hogy érdemes-e kifizetni a gyermekek és fiatalok egyházi táboraikat...

Jörg Zink, akit fentebb idéztem, tanítását egy braziliai püspök mondataival fejezi be: „Mindig tartogass egy testvéri, baráti pillantást a feltételes megállók számára, ahol a fontosabb vonatok csak kivételes esetben állnak meg.” Majd így folytatja: „Én is a kis feltételes megállóhelyeken szeretnék megállni. Kicsit beszélgetni a peronon vagy útközben a város vagy a vidék felé.”

Ennyi nekünk is elég volna. Ám tartalmilag felkészülten és jól érthető formában. Hogy egyház-e az egyház, az a feltételes megállóhelyeken dől el ma is.

A szerző az *Evangelikus Hittudományi Egyetem* rektora

Oratio œcumenica

Istenünk, szerető mennyei Atyánk! Hálát adunk azért, hogy a szent keresztség által gyermekeiddé lettünk. Ne engedd, hogy erről megfeledkezzünk, hanem add meg nekünk kegyelmesen, hogy azt tartsuk magunkról, hogy meghaltunk a bűnnek, de élünk neked a Krisztus Jézusban. Küldd el Szentlelkedet, hogy ne önmagunknak, hanem neked és ezáltal egymásért, másokért éljünk!

Indíts minket mások megsegítésére! Adjunk annak, akinek kevés van vagy nincsen: kenyeret, biztató pillantást, vigasztaló szót, de leginkább a drága evangéliumot, amellyel megajándékoztál minket, hogy másokhoz is elvigyük!

Indíts minket önvizsgálatra: arra, hogy ne másoktól követeljünk, hanem mi akarjunk szívesen adni! Mennyi mindent adtál nekünk életünkben, és mi milyen szűkkeblűek vagyunk másokkal szemben! Munkáld bennünk a megelégedettséget ebben a sokszor elégedetlen és elégedetlenkedő világban; soha ne felejtjük el igéd nagy igazságát: „Nagy nyereség a kegyesség megelégedettségével.”

Kimondhatatlan jóságodba és szeretettedbe ajánljuk azokat a testvéreket – gyermekeket és felnőtteket –, akik ezekben a napokban részesülnek a keresztségben. Legyenek ők igazi gyermekeid sokak öröme és a te dicsőségedre! Vigasztaló szeretettedbe ajánljuk azokat a testvéreket, akiknek szeretted sírja mellett kell megállniuk. Gyászuksban, szomorúságukban adjon nekik reménységet Jézus Krisztus nyitott sírja, aki feltámadásával legyőzte a halált!

Imádkozunk azokért, akik nyári szabadságukat töltik. A pihenés nyugalma, a teremtett világ szépségei és az emberi alkotások látványa emlékeztesse őket arra, hogy te vagy a mindenség Ura, Teremtője és Gondviselője! Azoknak pedig, akiknek nem jut idejük-pénzünk nyári pihenésre, hanem munkával töltik a nyarat, adj jó kedvet fáradságos és becsületos munkájukhoz! Imádkozunk a diákokért, akik a nyári vakáció közepén vannak. Légy segítségükre abban, hogy a nyári hónapok ne csak múljanak, hanem teljenek: örömmel, vidámsággal és értelmes elfoglaltságokkal!

Küldd el Szentlelkedet egyházunkba és gyülekezeteinkbe, hogy a szeretetben növekedjünk, és a tetszésed szerint való úton járjunk! Krisztus szeretetével forrassz egybe bennünket, hogy egymás lelki ajándékait felismerve és elismerve épülhessen közösségünk!

Könyörgünk hozzád hazánkért, nemzetünkért! Segíts rajtunk, hogy az evangélium üzenetével, a szeretet cselekedeteivel bátran lépünk oda mindenkihez, aki szenved e lélektelen, értékvesztett, kapcsolatszegény világban! Teremts bennünk és közöttünk békességet, hogy a békesség hírnökei lehessünk!

Istenünk, szerető mennyei Atyánk! Hálát adunk neked, hogy naponta kiárasztod ránk áldásodat. Köszönjük szereteted számtalan jelét. Hálát adunk szereteteinkért, akiket ránk bízál; az egyházért, melyben szolgálhatunk. Kérünk téged: tarts meg bennünket a hitben! Add, hogy életünket és hitünket látva mind több ember eljusson az igazság megismerésére!

Jézus Krisztusért kérünk, hallgass meg minket! Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 6. VASÁRNAP – LK 3,7-14

Az otthon hívása

A VASÁRNAP IGÉJE

romság ünnepe utáni vasárnapok végeláthatatlan sora nem mutat túl nagy változatosságot. Csak a liturgiával mélyebben foglalkozók tudják, hogy mindegyiknek sajátos jellege van. Ez a vasárnap – a Szentháromság ünnepe utáni hatodik vasárnap – a keresztség témáját járja körül. Minden bizonyos így került bele Keresztelő János. Vele általában az adventi időben találkozunk, jellegzetes, Jézus közeledtét tartalmazó igékkel. Mostani vasárnapunk azonban nem a várakozásról, hanem a keresztségről szól.

Keresztelő János kimegy a Jordánhoz keresztelni. Minden mondata arról szól, hogy javuljanak meg az emberek, készüljenek, mert nemskára Isten haragjával találják szembe magukat. Azokat, akik megvallják bűneiket, megkereszteli.

Máténál Izrael vezetőivel kapcsolatban különösen is éles a mondani-való, itt ugyanezek a szavak az egész nép felé irányulnak: „*Viperák fajzata! Ki figyelmeztetett titeket, hogy meneküljétek az eljövendő harag elől? Teremjétek hát megtéréshez méltó gyümölcsöket, és ne kezdjétek azt mondogatni magatokban: Ábrahám a mi atyánk! Mert mondom nektek, hogy az Isten ezekből a kövekből is tud fiakat támasztani Ábrahámnak. A fejsze pedig ott van már a fák gyökerén: ezért minden fa, amely nem terem jó gyümölcsöt, kivágatik, és tűzre vettetik.*” Azaz: ne mondogassátok azt, hogy ti ehhez a valláshoz tartoztok, zsidók vagytok, választott nép vagytok, hanem tegyetek jót!

A tömeg természetesen megijed, hiszen számukra a zsidósághoz való tartozás biztonságot jelentett vallási

szempontból. „*Akkor hát mit tegyünk?*” – kérdezik, mire Keresztelő szociális jellegű tennivalókra biztatja őket. Ez Lukács doktor szemszögéből nézve nagyon is érthető, hiszen ő maga is érzékeny a szociális bajokra, másrészt még jócskán az evangéliuma elején van.

A zavart az okozza, hogy mindez a keresztség keresztesítéséhez kapcsolódik. Az első baj ezzel az, hogy *mi nem a Keresztelő János által hirdetett keresztséggel*, hanem Krisztus nevére kereszteltettünk meg. Keresztelő a bűnök megbánása után merítette be az embereket, akik mintegy elérték ezt, akik felkészültek, megváltoztak. Krisztus evangéliuma fordított utat mutat. Isten a szeretetében fogadja az embert, megbocsátja a még akár meg sem bánt bűneit – gondoljunk csak a gyermekkeresztségre! –, és ez az elfogadás az, ami az embert olyan érzékennyé teszi, hogy változni képes lesz.

***

Újra itt vagyok a városban. Az én utcáim, házaim, levegőm, társaim. Arra gondolok olykor, milyen lehet turistának lenni itt, nálunk. Megáll mellettem egy japán hölgy, valamit fényképez nagyon. Nézem, mi van itt, amit fényképezni lehet? Aztán én is meglátom, túlságosan közel élek a csodákhoz. Nézek egy színes bőrű fitalembert. Elmerengve bámulja a hídról a kivilágított várost. Talán éppen azt gondolja, amit én a szlovén fennsíkon: itt kéne maradni! Az otthon hívásai ezek.

***

A szöveg aktuális tétele még inkább riaszt. Keresztelő János azt mondja: „...*ne kezdjétek azt mondogatni magatokban: Ábrahám a mi atyánk!*” Ebben az elhelyezésben: *ne kezdjétek azt mondani, meg vagyunk keresztelve*, hanem cselekedjétek szociálisan fontos dolgokat!

Zavarba ejt a bibliai szakasz, ami ezen a vasárnapon elénk kerül. Érttem a kijelölők szándékát, de ez csak erősíti bennem ezt az érzést. A nyári időszakot gyakran nevezik ünneptelen félévnek, mert a Szenthá-

Temetési textuárium

A *textuárium* nem egyéb, mint *igehelygyűjtemény*. Az egyházi szertartáskönyvek szerkesztői a keresztesítés, az esketés és a temetés során elhangzó igehirdetések alapigéjének kiválasztásához, a választás megkönnyítésére, illetve a konfirmáció áldásához és a különböző szentelések, iktatások során igével történő áldásmondáshoz szoktak textuáriumot készíteni.

A Pröhle–Raffay-féle *Agenda* is tartalmaz textuáriumokat, a *Liturgikus könyv* szerkesztői ezért nem törekedtek arra, hogy merőben újakat hozzanak létre. Ahol csak lehetett, a Pröhle–Raffay-féle *Agenda* textuáriumait revideálták és gazdagították. Revízióra elsősorban a Károli-fordítású Biblia és az istentiszteleteinkben ma használatos új fordítású Biblia versszámában és szövegében mutatkozó különbségek miatt volt szükség. Emellett a Pröhle–Raffay-féle *Agenda* egyházpolitikai érdekből korlátozott terjedelme nem minden esetben tette lehetővé, hogy a textuáriumok az igehelyek megjelölésén túl az igéket kiírt idézetként is tartalmazták.

A *Liturgikus könyvben* viszont a textuáriumokban javasolt igék – a Bibliából való kikeresést szükségtelessé téve – az új fordítású Biblia szövegével, kiírva olvashatók. Új textuárium csak a korábbi *Agendában* nem szereplő, az egyház szolgálati te-

rületének későbbi bővülése során lehetővé vált iktatásokhoz (tanárok stb.) és szentelésekhez (iskola, óvoda stb.) készült.

Textuáriumot soha nem lehet és nem is szabad a teljesség igényével készíteni. Fokozottan áll ez a temetési igehirdetés alapigéinek gyűjteményére. A temetési szolgálatra szó szerint igaz, hogy nincs két egyforma eset. Hiszen nincs két egyforma élet-élet. Emellett a gyászoló gyülekezet összetételére is – amely nagyon sokféle lehet – mindig figyelemmel kell lenni a textus kiválasztásakor. A temetési textuárium tehát *semmiképpen sem kívánja előírni*, hogy a szolgálatot végző lelkész mely igék közül válasszon. Nem megkötni akarja a lelkész kezét, csupán javasolja, hogy mindegyiket a felsorolt textusok közül próbáljon az alkalomhoz illőt találni. Ez nem zárja ki, hogy esetenként mérlegelje a hozzátartozóknak vagy az elhunytak még életében kifejezett, az igeválasztásra vonatkozó kérését.

Talán könnyebb – bár sosem könnyű – a textus kiválasztása, ha a lelkész személyes kapcsolatban állt az elhunytal, aki a gyülekezetnek is ismert tagja volt. Nehezebb, ha olyasvalakit temetünk, akinek evangélikus voltára csak akkor derül fény, amikor a temetési szertartást kérő hozzátartozók bekapogtatnak a lelkészi hivatalba.

Ilyen helyzetben, amikor a lelkész semmit sem tud arról, hogy az elhunyt miként vívta a hit harcát, vívta-e egyáltalán, érdemes a textuárium „általános” esetre javasolt igéi között keresgélne. Ezek az igék Isten teremtményei iránti hűségéről (Ézs 54,10; Ézs 60,19; Jer 31,3), Isten életre és halálra vonatkozó rendjéről (Dán 12,3), Isten halál fölötti hatalmáról, Jézus Krisztus halált legyőző diadaláról (Mt 22,32; Lk 7,11–13[14–15]; Lk 20,37–38) és Isten minden embert kereső, mindenkit megmenteni és üdvözíteni akaró, feltétel nélküli szeretetéről (Jn 3,16; Róm 8,31–32; Róm 8,38–39), az utolsó pillanatban is megbocsátani kész irgalmáról (Lk 23,42–43; Róm 10,13) és az örök élet ígéretéről (Jn 11,26; Jn 14,19; 1Thessz 4,14; 2Tim 1,10; 1Jn 2,25; 1Jn 5,11) szólnak.

A textuárium „általános” használatra javasolt igéi közül több (például 1Jn 3,2; Jel 3,5; Jel 3,11; Jel 14,13) attól a kísértéstől is megóvhatja a lelkészt, hogy amikor egy általa jól ismert és szeretett, a gyülekezet „komoly hívőként” számon tartott, egykor aktív tagjának temetésére készül, elébe vágjon Isten ítéletének, és igehirdetésében az elhunytat üdvözültnek nyilvánítsa. Ehelyett, a javasolt igék valamelyikének segítségével, a hitnek arról a Krisztus ígéretén nyugvó reménységéről tehet bizonyos-

Márpedig én éppen azért állok fel ezen a vasárnapon a szószékre, hogy azt mondjam: emberek, meg vagytok keresztelve! A mi hitünk nem a szociális feladatokat tűzi ki célul, velünk történt valami. Valami olyan, ami drámai erővel összeűzta, megváltoztatta az életünket. Meg lettünk keresztelve. Van, aki emlékszik is rá.

Egyszer elmondta nekem valaki, hogy számára a keresztelkedés pillanata olyan volt, mint valami villámcsapás. Van, akit kisgyermekként kereszteltek meg, engem is. Viszont tudhatunk róla. Ennek az emléke frissül fel minden elfogadtatásunkban, amikor Isten azt mondja ránk: enyém vagy. Parányi analógiában, lenyomatban ott van ez minden emberi elfogadtatásban is, ahogy arról a református *Karl Barth* beszél. Ez a dráma az, ami életünk legerősebb motorja kell, hogy legyen.

Ne mondogassátok? De igen! Mondogassátok: meg vagyunk keresztelve! Mondogassátok: Isten a mi Atyánk! Mondogassátok: Jézus halálába vagyunk megkeresztelve! Mondogassátok: vele együtt támadunk is fel!

***

Csak a drámák mozdítják meg, támasztják fel halott életünket. Életünk egyik legnagyobb drámája keresztségünk. A szlovén Alpok csodálatos fennsíkján és itt a városban ugyanúgy észrevettem valami fontosat. Az életünkben el vannak rejtve az otthon hívásai. Olykor el tudjuk temetni ezeket a zaj, a kapkodás, az indulatok, a félelem rögeivel. Keresztségünk is így kell újra és újra előásnunk, hogy felszabaduljunk a jó életre. Hitünknek kell újra felkapaszkodnia a világ tetejére vagy leszállnia a világ mélyeséges bugyraiba, kell tisztára mosódnia vagy éppen besározódnia ahhoz, hogy a dráma újra dráma legyen: Isten azt mondja neked és nekem: enyém vagy.

■ KOCZOR TAMÁS

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

got, hogy ha az elhunyt – aki ennek talán tanújelét is adta – mindvégig megőrizte hitét, és ha a gyászoló is hűségesen vívja a hit harcát, akkor az örökkévalóságban Krisztusban soha nem látott örömben láthatják viszont egymást, és ebben az örömben egyek lehetnek mindazokkal, akik földi életükben győzelemmel vívták meg a hit harcát.

Bár minden gyászeset egyedi, mégis megtörténhet, hogy egy meghatározó körülmény hasonlóságot mutat. A temetési textuárium ezt szem előtt tartva ajánl igéket különösen magas kort megért idős ember vagy árvaakat hátrahagyó fiatal édesanya, édesapa temetésére. És külön csokorba gyűjt olyan igéket is, amelyekkel súlyos szenvedéssel járó, hosszadalmas betegség következtében elhunytak gyászolót vigasztalhatja az igehirdető. Néhány ígét pedig a hirtelen és váratlanul eltávozottak temetésére javasol alapigének. Végül, de nem utolsósorban a minden lelkész számára legnehezebb szolgálathoz, a gyermekük ravatala mellett álló szülők Isten vigasztaló, reménységet adó igéjével való megszólításához kíván segítséget nyújtani a textuárium.

■ VÉGHÉLYI ANTAL

ÉDESAPJA FÉLTETTE A LELKÉSZI HIVATÁSTÓL

Nyugállományba vonult,
de nem pihen

Beszélgetés Krähling Dániellel

► A bonyhádi Krähling Dániel 1969-ben Pécsen kezdte segédlelkészi szolgálatát. 1970 júniusától betegeskedő édesapja helyettesítésére hazarendelte a püspök Bonyhádra, ahol 1973-ban a gyülekezet megválasztotta állandó lelkészének, és idei nyugállományba vonulásáig itt teljesített szolgálatot. Tökéletesen beszélt a helyi sváb lakosság nyelvjárását, melyet a kitelepítés elől hozzájuk menekült nagyszüleitől tanult, de a vasárnapi német istentiszteletek megtartásának érdekében megtanulta az irdalmi német nyelvet is. 1994-ben megválasztották a Tolna-Baranyai Evangélikus Egyházmegye esperesének, ezt a tisztséget 2007-ig látta el.

– Lelkész édesapja hatására választotta ezt a hivatást?

– Már kisgyermekkoromban próbáltam utánozni aput és a külső megnyilvánulásait. Elég sokan voltak apu korosztályából lelkészek az egyházmegyében, így sok hasonló korú gyerek volt, akiknek a szüleink megpróbálták az egykori ifjúsági szervezetek konferenciáinak a közösségi életét megadni. Ez szigorúan tilos volt, de a szüleink évente két napra összehordtak bennünket valamelyik családhoz. Leggyakrabban Sárszentlőrincen, Csepregiekhez, ahol erre a célra levágtak egy süldőt, amit aztán harmancan két nap alatt megettünk.

Az egyik ilyen összejövetelkor Solyom Károly beszélt Márk evangélistáról, aki gyerekkorában tanúja volt az utolsó vacsorának és Jézus elfogatásának, elmondta, hogy bizonyos tekintetben – Márkhoz hasonlóan – mi is közel kerülhetünk Jézus dolgaihoz, és kötelességünk róla beszélni. Tulaj-

– Pécsen kezdte a szolgálatot.

– Jó iskola volt. Balikó Zoltán rendkívül kemény főnök volt, aki megdolgoztatta a káplánjait. Megszervezte háznál a bibliórakat, ehhez persze alkalmas háziasszony is kellett, aki heti rendszerességgel befogadja a környéken lakókat. Ilyen volt Bonyhádon Hátszegi Gyuláné, tíz éven keresztül minden szerdán nála volt a biblióra.

– Mikor Bonyhádra került, mennyire volt nehéz a helyzete?

– Apu halálos beteg volt, mikor Káldy Zoltán püspök hazaparancsolt engem helyettesnek. Közben magam is megbetegedtem, és nagy volt a valószínűsége, hogy az édesapám túlél engem. Végül fölépültem a súlyos vesegyulladásból. Káldy püspök úgy döntött, hogy szorgalmazza, legyek én apu utódja. Ez irdatlan feladat volt. Gyakorlatilag fél év káplánságot követően belépni valaki után, aki teljesítményének a csúcán, ötvenhárom évesen dőlt ki. Ráadásul úgy, hogy a

vezetőbb volt havonta egy teljes hétvégét kint tölteni. Ott aludtunk, együtt főztünk, takarítottunk, kirándultunk.

– Mennyire lehet ma vonzóvá tenni a fiatalok számára a vallást?

– A társadalmi, politikai, szellemi viszonyok lehetnek gátló tényezők, de nem ezek a viszonyok a hitnek a forrásai. Idézhetem az Apostoli hitvallás harmadik részének a lutheri magyarázatát: „Hiszem, hogy saját eszemmel és erőmmel nem tudnék Jézus Krisztusban, az én Uramban hinni, sem öhozzá eljutni, hanem a Szentlélek hívott el engem az evangélium által.”

A kamaszok rendkívül hálásak tudnak lenni azért, ha valaki felnőtt-számba veszi őket, és nálam olyan feladatokat kaptak, amilyeneket másutt talán nem. Mindez nem jelenti azt, hogy ez a társaság automatikusan a tagjává válik a vasárnapi istentiszteleti közösségnek. Viszont van egy járt útjuk az egyházhoz, ezen, hogyha hívást éreznek, bizalommal elindulhatnak, nem idegen terepen kell tájékozódniuk. Utódomra hagytam egy eleven társaságot, melynek tagjai Eredendő bűn címmel összehoztak egy prezentációt. Ebben van élő zene, képanyag, bibliai és irodalmi szöveg, mindez ragyogó összhangban.

– Nyugállományba vonulásokor Gáncs Péter püspök kijelentette, hogy számítanak Önre a jövőben is.

– Van feladatom most is... Már akkor elkezdtem visszavonulni, amikor utódom, Aradi András idejött Bonyhádra. Úgy gondoltam, ez a visszavonulás legyen fokozatos, hogy a gyülekezet ne érezzen törést, és Bandi se találja magát megoldhatatlan feladatok előtt. Ez a lelkészi állás Bonyhádon egy embernek sok, kettőnek viszont nem ad elég munkát. Kettőn egyenrangúként végeztük a szolgálatot, úgy, hogy én voltam az igazgató lelkész, ő a beosztott. Aztán én kiléptem, ő pedig maradt. Mivel itt volt édesanyám lakása, azt felújítottuk, kiköltöztünk a parókiáról, és átadtuk Aradiéknak. Pillanatnyilag én vagyok az egyházmegyében az állandó kíséző. A kollégán, aki Komlót ellátta, most anyai örömök elé néz, úgyhogy máris van tennivalóm.

– Volt önkormányzati képviselő is Bonyhádon. Ebben a munkában mi vonzotta?

– Az egyház olyan spirituális közösség, amely benne él a világban. Az Úristen népének ebben a világban kell a gazdájához méltóan élnie, nem függetlenedhet egyiktől sem. Ez bizonyos szociális és politikai felelősséggel is együtt jár. Amikor a rendszerváltás beindult, úgy éreztem, hogy kötelességem legalább a kezdeteket segíteni. Úgy gondolom, hogy a város németországi kapcsolatainak kialakításában nekem is volt szerepem, akárcsak egyházi vonalon egy lengyelországi, illetve a németországi, erdingi kapcsolat kialakításában. Utóbbi közös ifjúsági táborozásokat jelent, jártunk Sátoraljaújhelyen, Kismányokon, Tisza-túrán.

– Megbánta valaha, hogy az orvosi pályára helyezett a lelkészt választotta?

– Az embernek vannak nehéz évei, itt főleg a dantei korra gondolok. Ez a fiatalkor és a középkor között jön el, amikor az ember mindent megkérdőjelez. Ezek a vívódások hatnak a közérzetre, de megküzdöttem velük, és úgy érzem: jól választottam.

■ MÁTÉ RÉKA

Megszépült
a sikátori templom

► Folytatás az 1. oldalról

Természetes a templomhoz való kötődésünk – kezdte igehirdetését a püspök. – Természetes, mert életünk sok-sok eseménye köt bennünket Isten házához. A templom olyan hely, ahol jelen van, közöttünk lakozik Isten, ahol találkozhatunk vele. Ezekben a találkozásokban pedig mindig, mindenki számára ott van az esély, hogy Isten életeket gyógyítson, erősítsen, hitet ébresszen.

Az ünnepi istentiszteletet követő közgyűlésen köszöntötte a gyüleke-

zetet Szemerei János, Tóth Attila, Nagy Örs egyházmegyei másodfelügyelő, Selmeczi Lajos és Mátis András, a gyülekezet korábbi lelkészei, valamint Erdélyi Károly, az egyházkerület pályázati referense. Többen lefelben fejezték ki jókívánságaikat az ünneplő közösségnek, és kívánták Isten áldását erre a szép ünnepre.

A templomi alkalom után a vendéglátó sikátoriak szeretetvendégségre hívták az ünnepségre érkezett közeli és távoli vendégeket a helyi kultúrházba.

■ KISS MIKLÓS

Tóth Attila, Szemerei János és ifj. Magassy Sándor

Evangélikus kitüntettek Szarvason

A város alapításának ünnepén, július 22-én tartott ünnepségen, a szarvasi evangélikus Ótemplomban adták át a város képviselő-testülete által alapított kitüntetéseket.

Nagy Istvánnénak, a Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola tanítónőjének munkáját Pedagógiai Díjjal is-

hunyt evangélikus lelkész, Zátonyi János tevékenységét. A néhai lelképásztor naponta nyújtott lelki vigaszt az Ótemplomi Szeretetszolgálat lakóinak, és tanyagondnoki feladatokat is ellátott. „A gyermekfelügyeletet, orvoshoz szállítást, de még a bevásárlást is teljes odafigyeléssel és szeretettel végez-

Nagy Istvánné átveszi a Pedagógiai Díjat

menték el. A kitüntetett pedagógus a város egyik legnépszerűbb szakemberre, induló első osztályába többszörös a túljelentkezés. A laudáció szerint munkáját az alapos felkészültség, a szakmai igényesség, a gyermeki lélek iránti érzékenység hatja át. Kiválóan végzi mind a tehetséggondozás, mind a felzárkóztatás feladatait; felkarolja azokat a gyermekeket, akik hátrányos helyzetűek, segít a szülőknek a szociális gondok megoldásában.

Posztumusz Szociális Munkáért Díjjal ismerték el a közelmúltban el-

te. Mindenhol ismerték és szerették, tisztelet és megbecsülés övezte mindenütt, ahol csak megfordult – áll a kitüntetett lelkész méltatásában.

A városi ünnepség keretében tartott magyar–szlovák kétnyelvű istentiszteleten Gáncs Péter elnök-püspök hirdette az igét, majd a Szarvasi Vízi Színházban Pozsgai Zsolt és Gulyás Levente Tessedik című zenés darabjának ősbemutatójára került sor. (A darabról lapunk 5. oldalán olvasható recenzió – A szerk.)

■ L. J. Cs.

Fábr György lett
a Közszolgálati Testület elnöke

Fábr Györgyöt, a Magyarországi Evangélikus Egyház delegáltját választotta elnökévé a Közszolgálati Testület július 20-ai ülésén.

A Közszolgálati Testület június 23-án tartotta alakuló ülését. A köztestület, egyházak és civil szervezetek képviselőinek részvételével működő grémium feladata a Közszolgálati kódex érvényesülésének ellenőrzése. A testület második, július 20-ai ülésén a tizenegy tagból tizenhárom volt jelen, akik egyhangúlag választották meg Fábr Györgyöt. Fábr György 2000-től tíz éven át a Magyar Tudományos Akadémia kommunikációját irányította, 2010-től az Eötvös Loránd Tudományegyetem rektorhelyettese.

► MTI

A SZERZŐ FELVÉTELE

donképpen ekkor döntöttem el, hogy nem az orvosi pálya felé fordulok, hanem a teológiát választom.

– Az édesapja mit szólt ehhez?

– Apunak megvolt a maga politikai útja, amit végigjárt, és abból kifolyólag rendkívül féltett engem. Ezért csak 1964-ben, az érettségi előtt árultam el neki a döntésemet. Nem volt felhőtlen az öröme. Meg volt győződve arról, hogy a kollégáim között is ott lesz a Belügyminisztériumnak az embere, és rendkívüli módon féltett. Az embert a fiatalsága azonban sok mindentől megóvja, egyszerűen nem vesz észre olyan dolgokat, amiket elképzelhetetlennek tart.

gyülekezet nem magától választott engem, hanem a püspök kívánságára. És hát hol van az megírva, hogy egy kezdőnek rögtön egy ezres gyülekezetet kell vezetnie, ahol a presbitériumból mindenki az apja lehetne... Borzasztó nehéz volt.

– Aztán minden korosztállyal megtalálta a közös hangot.

– Az ifjúsági munkától eleinte féltem, mivel ott nagyon fontos a könnyűzene, és az nekem sosem volt a profim. Később a kismányoki, üresen álló parókiát átalakítottuk ifjúsági célokra, sőt a konfirmációs oktatást is ott tartottuk. A rendszeres heti két óra helyett sokkal célra-

Bácsfalusiak ünnepe

► Folytatás az 1. oldalról

Ma a szöveg egy másolata a Kolozsvári Egyetemi Könyvtár különleges gyűjteményében található.

Mivel több forrásban olvasható utalás a barcasági csángók esetleges református vallására, ebben a kéziratban írja Szeli: „Ha pedig Honterus János reformátornak idejében a hétfalusiak vagy még papiásták, vagy pedig calvinisták lettek volna, miképpen visitálhatta volna őket ezen említett refor-

ráfia, amely az ünnepi alkalomra jelent meg – tulajdonképpen a tizenegy evangélikus csángó gyülekezetben elsőként – „Uram, te voltál hajlékunk nemzedékről nemzedékre” – *A bácsfalusi evangélikus egyházközség története* címmel.

Bár a templomot 1815-ben felszentelték, az építése még mindig nem fejeződött be – mondta ünnepi prédikációjában *Adorjáni Dezső Zoltán*, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke –, hiszen az Isten há-

A SZERZŐ FELVÉTELE

mator és brassai lutheranus inspector.” Ez az első magyar nyelvű dokumentum, amely tanúsítja, hogy a barcasági csángók igen korán követték a lutheri tanokat.

A honterusi időkben Bácsfaluban, Türkösben és Szent Mihályban, azaz a mai Csernátfaluban összesen 101 lakos élt. Egy templommal bírtak, Csernátfaluban, amely már a korábbi Szent Mihály-eklézsia temploma is volt.

A bácsfalusi hívek 1808-ban határozták el, hogy önálló gyülekezetet hoznak létre. Az 1888-as *canonica visitatio* jegyzőkönyvéből idézve: „Az egyház mint leányegyház 1808-ban vált el a csernátfalusi anyaegyházról és alakult anyaegyházzá, melyhez 1886-ig 18–20 család Türkösből ide szakadt [...] Sorsa, fejlődése, anyagi és szellemi küzdelmeire vonatkozó adatok hiányoznak. Anyaegyházzá alakulván a hívek egy kis harang összehívására falusi házakban és szabad ég alatt tartottak istentiszteletet. A harang a község közepén, faállványon volt elhelyezve, később a toronyba tetetett, több év múlva elhasadt és anyaga átötetett. Legelsőben papiház épült 1809ben, templom 1811ben, ezt követte az orgona és oltár elkészülése 1814, nagyobb harangöntetek 1817ben, aztán felépültek a gazdasági épületek is; istálló, csűr, sütőszín.”

Források hiányában a templom-építés költségeiről egy fatábla igazít el, amelyre Bácsfalu első lelkésze, *Sárai Mihály* a következőket jegyezte fel: „Anno Domini 1811 Mense Maji épült e szent helyre Sárai Mihály első papsága Istók István falnagysága és curatorsága alatt. Érdemes magyar születésű asztalos mesteremberek Gödri András és Benkő Joseph által, mikor a búzának köble ért Rf. 100 X – Egy pár ökör Rf. 1000 X. – Nota Olyan drágaság uralkodott ebben az esztendőben a Bartzaságon, hogy ha Erdélyből nem hoztak volna éhen halálra jutottunk volna. Az Úr Istent kérjétek, hogy adjon kenyeret, mert jaj a népnek, amikor az által büntetődik.”

A templomépítés óta eltelt kétszáz évet néhány mondatba sűríteni lehetetlen. Mindezt pótolja az a monog-

zát generációról generációra kell építeni, és az építőanyag már nem téglá és kő, hanem a hit. „Ha végigmegyünk a barcasági településeken, sajnos azt kell látnunk, hogy eltűnőben vannak a csángó házak, a jellegzetes motívumok, ám amíg létezik ez a templom, addig mi is létezőnk. Ennek a liturgi- kának térnek tudatalakító és összetartó jellege van” – hallhatták az egybegyűltek az egyház lelkészi vezetőjétől.

Az istentiszteletet követő ünnepi közgyűlésen hangzottak el a meghívott romániai és magyarországi közéleti személyiségeknek, illetve a budapest-csepeli, a finnországi, a norvégiai és a németországi testvérgyülekezetek lelkészeinek és küldötteinek a köszöntései.

Az ünnepség alkalmával a bácsfalusi emléktáblákat és kopjafákat avattak, amelyekkel a település korábbi lelkészeinek, felügyelőinek, valamint az első és második világháborús hősöknek állítottak emléket.

Nemcsak szavakban mutatták be a gyülekezet történetét, hanem élővé tették azok a fényképek is, amelyeket a gyülekezeti tagok vittek a kétnapos ünnepségre összeállított kiállításra. A mindennapokról – a csángó viseletről, családi eseményekről, műkedvelő előadásokról, konfirmációról, az iskoláról – készült képek színesítették és egészítették ki mindazt, ami a kétszáz éves történelemről elhangzott.

A *Csángó fiú a Cenk tövében* című kötet pedig *Borcsa Mihályra* emlékezett. A gyülekezet legismertebb lelkésze 48-as honvéd, tanító, egyházépítő, korának egyházpolitikusa volt, aki gyülekezetében negyvenhét éven keresztül – mint írja – a fejlődés érdekében vasárnapi iskolát szervezett, ahol az ifjúságot a számtantól kezdve a méhéskedésig és gyümölcsfakertészeti mindenre tanította, ami szükséges és hasznos.

E Brassó környéki szóránygyülekezet múltja, egykori személyiségeinek munkássága pedig a mai híveket kell, hogy tanítsa mindenre, ami szükséges és hasznos, hogy megtarthassa nyelvét, magyarságát és hitét.

■ VERES EMESE-GYÖNGYVÉR

Dr. Fabiny Tamás, egyházunk külügyi munkájáért felelős püspöke és felesége az Amerikai Evangélikus-Lutheránus Egyház (ELCA) meghívására július 19. és 24. között hivatalos látogatást tett az Egyesült Államokban. A püspök, aki az LVSZ kelet-közép-európai alelnöke is, előbb az egyház chicagói központjában tartott előadást azon egyházkerületi vezetőknek, akiknek európai kapcsolataik vannak. A magyar vendégek ezt követően az Északkelet-iowai Egyházkerület központját és számos intézményét látogatták meg, és tárgyaltak *Steven Ull- lestad* püspökkel a lehetséges testvéregyházi kapcsolatokról is.

► *EvÉlet-infó*

VÉRFÜRDŐ NORVÉGIÁBAN

Keresztény terrorizmus vagy istenkáromlás?

■ DR. FABINY TAMÁS

Az elmúlt napokban Norvégiára irányult a világ közvéleményének figyelmé. Előbb időzített bomba robbant az eddig oly békés ország fővárosának kormányzati negyedében, aminek következtében heten meghaltak. Nem sokkal később egy Oslo melletti kis szigeten gyilkolt halomra egy fegyveres több mint hetven táborozó fiatalt.

Először szinte mindenki iszlám szélsőségesekre gyanakodott, ám hamar jött a sokkoló hír: a kettős vérfürdőt elkövető személy egy szőke, kék szemű norvég fiatalember, bizonyos *Anders Behring Breivik* volt. Őt a norvég rendőrség közlése nyomán a hírügynökségek azonnal keresztény fundamentalistának minősítették.

Ez az inkább politikai, mint vallási irányzat valóban jelentős hatást fejt ki a világ számos országában, és tagjai látványos tudatalakító és a militáns türelmetlenség jellemzi. A Szentírás gyakran rövidzárlatos értelmezésével Izrael államának és politikájának feltétlen támogatását szorgalmazzák. Ez a keresztény cionizmus természetesen együtt jár a radikális iszlámellenességgel, amely Breivik mérsárok munkájának kétségkívül egyik mozgatórugója volt.

A vérfürdőt azonnal elítélte a Vatikántól kezdve a Lutheránus Világszövetségig minden egyház, az Egyházak Világtanácsának főtítkára pedig – egyébként norvég evangélikus lelkész – istenkáromlásnak minősítette a merényletet.

Az első szavunk nekünk is a megrendültség és a gyász kifejezése kell, hogy legyen. Arra ugyanis egyszerűen nem lehet szavakat találni, hogy valaki szisztematikusan és kejelegve legyilkol védtelen fiatalokat, mintha csak egy borzalmas számítógépes játékban venne részt. Az is elgondolkodtató, hogy az iszonyatos robbanást okozó bomba alkotóelemei az interneten megrendelhetők és házilag összerakhatók, akárcsak egy elemes bútor. A társadalom felelőssége számos további ponton felvethető még, engem azonban most elsősorban a vallással való visszaélés kérdése foglalkoztat.

Keresztény fundamentalista lenne az elkövető? A szélsőségesen jobboldali körökben forgoló Breivik számos internetes bejegyzésében önmagát valóban nacionalistának és konzervatív kereszténynek minősíti, és különböző fórumokon előszeretettel bírálja az iszlám európai előretörését. Az általa írt ezerötzsz oldalas politikai pamfletet is – amelyben egyrészt naplószerűen rögzíti, miként készült a merényletre, másrészt annak zavaros ideológiai hátterét adja meg – a vallási fanatizmus és iszlámfóbia jellemzi. Ebben az összefüggésben bukkan fel a „magyar szál” is, hiszen – anakronisztikusan – szívesen hivatkozik *Hunyadi Jánosra*, mint aki visszaverte a mohamedán előretörést, továbbá beszámol magyarországi utazásáról, illetve feltűnő módon szól országunk szélsőjobb pártjairól és mozgalmairól. Az interneten megjelent, 2083 című manifesztumot – Breivik angol nyelvű ideológiai alapvetését – nem véletlenül nevezi az egyik kommentár a „keresztény-fundamentalista egyház-állam *Mein Kampf*”-jának.

A keresztény vallási fanatizmus jele az a szimbólumrendszer is, amely megnyilvánul abban, hogy önmagát „templomos lovagnak” nevezi, a kö-

zépki kereszties hadjáratok örökösének tartja. Az internetre feltett fotóin is láthatók az erre utaló jelképek, együtt a borzalmas fegyverekkel.

Mindezt látva természetesen minden keresztény azonnal elhatárolódik Breiviktől. Az írásból áradó tömény gyűlölet és még inkább a brutális cselekedet olyan távolinak tűnik, mintha ahhoz égvilágon közünk sem lenne. Így aztán „csupán” siratjuk az áldozatokat, valamint megbótráncozunk, és angyal-arcú gyilkosról beszélünk.

Miután megismerhettem Breivik manifesztumának tartalmát, úgy érzem, ennél többet is tennünk lehet. A döbbenetes következményeket látva óvakodnunk kell a kereszténység és a politikai filozófia összekeverésétől.

Breivik nem vallási fanatikus, hanem egy konzolidált, a vélt vagy valós európai értékeket védelmezni szándékozó szalonkereszténység képviselője. Önmagát „kulturális kereszténynek” nevezi, szemben a „vallásos keresztényekkel”. Egészen pontosan így ír: „Ha személyes kapcsolatod van Jézus Krisztussal és Istennel, akkor valóságos keresztény vagy. Nekem és sok más embernek nem feltétlenül van személyes kapcsolat Jézus Krisztussal és Istennel. Azonban hiszünk a kereszténységben mint egy kulturális, szociális, identitásbeli és morális platformban. Ez tesz kereszténnyé bennünket” Saját szavai szerint a vallás neki csak mentális erőt ad.

A kereszténység teljes félreértését és a személyes Krisztus-hit hiányát mutatja Breivik naplószerű feljegyzéseinek az a része, amikor arról tudósít, hogy hosszú idő után miként imádkozott újra: „Tudtára adtam Istennek, hogy ha ő nem akar marxista–iszlamista szövetséget, és nem szeretné, hogy az iszlám egész Európát meghódítsa, és a következő száz évtűn jön az európai kereszténység, akkor gondoskodnia kell arról is, hogy az ő harcosa sikerrel küzdjön az európai kereszténység érdekében.”

Ezt a teológiaiállal vállalhatatlan eszmefuttatást még konkrétabbá teszi akkor, amikor immár a vérfürdőt tervező: „Egészen biztos vagyok benne, hogy imádkozni fogok Istenhez, amint a városban átrohanok, fegyverek ropognak, 100 felfegyverzett rendvédelmis üldögél, hogy megállítsanak és megöljenek. Tudom, hogy több mint 80% esélyem van, hogy meghaljak bevetés közben, mivel nincs szándékomban megadni magam, amíg el nem végeztem az elsődleges célokat és a bónuszküldetést. Valószínűleg imádkozni fogok Istenhez érte az azon a ponton, abban a bevetésben, mint ahogy azt gondolom, a legtöbb ember ezt tenné.”

A további zavaros szövegekből az is kiderül, hogy a modern keresztieshadjárat-szerű magatartást másoktól is elvárja: „Nem szégyen imádkozni percekkel a halálod előtt. Nagyon ajánlom, hogy a művelet előtt keress fel egy templomot, és vegyél úrvacsorát. Amint tudjuk, ez a rituálé Jézus Krisztus utolsó vacsoráját jelképezi a tanítványával, mielőtt letartóztatták és végül megfeszítették. Rendezz el minden dolgot, ami esetleg közted és Isten között lehet, kérd a megbocsátását a múltbeli bűneidért. Végül kérd meg, hogy készüljön fel az egyház egy mártírjának a fogadására.”

Ez a szemlélet kétségtelenül szoros rokonságot mutat az iszlám öngyilkos merénylők fanatizmusával, és ilyen értelemben Breivik valóban nem más,

mint „keresztény” terrorista. Mondhatja valaki, hogy ez a fajta fundamentalizmus távol áll a magyar egyházaktól, ezért túlzás megszólaltatni a vézscsengőt. Úgy érzem azonban, részen kell lennünk. Breivik manifesztumának következő bekezdése – tartok tőle – sok magyarországi keresztény egyetértésével találkozik: „A keresztényeknek vissza kell szerezniük az irányítást a médiában, a parlamentekben, az üzletben és a kormányhatalmakban. Meg kell rohamozniuk az egyház és állam közötti falat, és a liberális modernizmus minden nyomát el kell tüntetniük.” Ismét csak azt tudom mondani: eszközzé züllesztjük, hogy ne mondjam: prostituáljuk a kereszténységet, ha hatalmi ambícióknak rendeljük alá. Természetesen törekedni kell arra, hogy a hívők jelen legyenek a közéletben, és a keresztény értékek érvényre jussanak a politikában és a média világában is, de ez a legkevesbé sem jelenthet hatalomvágyat és gyűlöletkeltést.

A norvégiai tragédia önvizsgálatra int. Éppen Breivik eszmevilágának zavarossága teszi lehetővé, hogy az elemző kommentárok – tapasztalatom szerint – mindig együtt járjanak az ellentétes politikai oldal megleckéztetésével. A baloldaliak azt emelik ki, hogy a merénylő szélsőjobb fanatikus, a jobboldal pedig a szabadkőműves cionistát látja terroristában.

Evangelikusként mi ne másra mutogassunk, hanem – a megrendültség és a gyász mellett – azt vizsgáljuk, ránk nézve milyen tanulsággal szolgál ez a tragédia. Tartsunk önvizsgálatot, hogy vonzóan és hitelesen éljük-e meg hitünket. A tiszta tanítást képviseljük-e, és mindenekfelett megtartjuk-e a szeretet, akár az ellenségkeret parancsán.

Azt nem lehet elvitatni, hogy a kereszténységnek van közéleti, sőt akár politikai következménye. A sorrend azonban nem fordítható meg, vagyis a hitet és a szentírási üzenetet nem lehet a politika eszközévé silányítani. Az önvizsgálat arra is ki kell, hogy terjedjen, hogy az ilyen vagy olyan politika mérélye nem fertőzi-e meg hitünket. Mert mindig lehetnek olyanok, akik az egyház hajójába a saját önző céljaik elérése végett próbálnak bemászni. Kereszténységünk próbáját jelentheti, ha felismerjük, hogy kik és mikor hivatkoznak Istenre oly módon, hogy az ő szavának lényegét nem értik meg. Éppen a keresztény tanítással való visszaélések kötelezik az egyházat arra, hogy szolgálatát a jézusi értelemben töltsen be.

Ebben a szellemben hirdette a vizsgálató jézusi ígét *Helga Haugland Byfuglien*, a norvég egyház vezető püspöke az oslói székesegyházban két nappal a tragédia után. Jn 14,1 nyomán („*Ne nyugtalanodjék a ti szívetek*”) arról tett tanúságot, hogy a borzalmas közepette is felfénylik az emberek Istentől kapott képessége a jóságra és az irgalmasságra. *Jens Stoltenberg* miniszterelnök pedig azt mondta, hogy ha egyetlen ember gyűlölete ilyen hatással lehet a világra, akkor mennyivel nagyobb ereje lehet sokak szeretetének.

Egyházunk Norvégia budapesti nagykövetségével közösen július 31-én a 11 órai istentiszteleten emlékezik meg a norvégiai terrortámadások áldozatairól a Bécsi kapu téri evangélikus templomban.

ŐSBEMUTATÓ

Tessedik harcai Szarvas új színházában

► Musicalhős lett *Tessedik Sámuel*ből. A szarvasi Cervinus Teátrum július 22-én mutatta be *Pozsgai Zsolt* és *Gulyás Levente* *Tessedik* című zenés darabját, amely minden elemében helyi produkció volt. A város színi társulatának tagjai mellett a Körösmenti Táncegyüttes és a Tessedik Ifjúsági Táncegyüttes tagjai léptek színpadra. Az ősbemutató fővédnöke *Gáncs Péter* elnök-püspök és *Babák Mihály*, Szarvas város polgármestere volt.

A Szarvasi Vízi Színház az ország legújabb és egyik legizgalmasabb kulturális létesítménye. A mintegy ezerszáz fő befogadására alkalmas szabadtéri komplexum néhány száz méterre található a Tessedik által építtetett hajléktól, az Ótemplomtól; a kettő között pedig épp a tudós lelkész szobra áll: lelkészi öltözékben, ekével a háttérben. A színház pódiuma benyúlik a Körös-holtágra, a levezető alakú nézőtér pedig az ókori amfiteátrumok hangulatát idézi. Rálátunk nemcsak a vízre, hanem a közelmúltban átadott, gyönyörűen kivilágított gyalogos hídra és a túlparton található Anna-ligetre is.

A rendező, *Gergely László* nem első alkalommal vette elő a Tessedik-témát. 2008-ban ő rendezte a lelkész naplója alapján írt *Érkezés* című monodramát, amelyet – többek között – a kőszegi *Szélrózsán* is bemutattak. Az *Érkezés* igazi kamaraszínházi darab volt, amelyben Tessedik nem egyszer a közönség tagjai között járva (Kőszegen – a helyhez igazodva egy biliárdasztalon állva) hangosan gondolkodik, gyakran kétségeit sem hallgatva el.

A musical igazi nagyszínházi darab, hetvenfős tánckarral és tucatnyi szereplővel. A *Pozsgai Zsolt* által megírt történetre *Gulyás Levente*, a békéscsabai színház állandó muzsikusa írt zenét. A két darabban a rendező és a főszereplő *Derzsi György* mellett az is közös, hogy egyik produkció sem tagadja: Tessedik több al-

székre lépő lelkész a 34. zsolnárt hirdeti az eltévelyedett embereknek. Amellett, hogy kezdetektől fogva kiáll a kegyelmes Isten ügye mellett, mindent megtesz azért, hogy elfogadja őt a falu népe: „Apám szlovák, anyám német. Kérem, tekintsetek el nyelvi botlásaimat.”

Tessedik Sámuel már a kezdetektől fogva felismeri, hogy nem elég csupán a lelkeket gyógyítani. A nép éhez, mert a föld nem terem elegendet a rossz mezőgazdasági technológia miatt; a családok tiszta kútvíz helyett a folyó fertőző vizét isszák, ezért rendszeresen a járványok; a szegény nép gyermekei pedig nem járnak iskolába.

A lelkész hamar bemutatja a korszerű mezőgazdaság eszközeit, mindent megtesz a higiéniai viszonyok javítása érdekében, és a Biblia mellett tankönyvet is ad a szarvasi gyerekek kezébe. A hagyománytisztelő szarvasiak azonban még mindig gyakran felteszik a kérdést: „Ki adott erre megbízást?” – „Az Isten és ez a föld” – jön Tessedik válasza.

Nem mondja ki, de talán egy pillanatra a hite is megrendül a lelkésznek akkor, amikor több gyermeke után feleségét is magához hívja az Isten. A – szó szerint is – padlóra került lelkész azonban imádkozás után fel tud állni, és belekezd legnagyobb művébe, a templom felépítésébe. Felvidéki mestereket hív, hogy minden kő biztosan a helyén álljon. Evangélikusoknak különösen is kedves lehet az a teo-

lelkésznek. A nádor néphez intézett beszédében a mai kornak is üzen: „Az iskola működik. Azt döntésed el ti, hogy bezárjátok vagy fenntartjátok. Azt döntésed el ti, hogy a kultúrát elfelejtitek vagy ápoljátok...”

A zárókórusban megszólal a remény. Egyszerre sarkallja a hallgatókat tanulásra, munkára és hitre. Az utolsó mondat pedig már-már az üdvösségre mutat: „Talán lehet ország, hol Isten jön el és hajol közel.”

A produkció kellő lendülettel kalauzolja a nézőket a múltba. Mivel egy musical jó dalok nélkül nem működik, nem túlzás azt állítani, hogy *Gulyás Levente* muzsikája önmagában kellő biztosíték a sikerre. A kó-

Rubold Ödön (József nádor)

rus dalai és közben bemutatott koreográfiái többször emlékeztetnek nagy zenés darabokra, így például a boszorkányüldöző tömeg és *Hradina* hatásos közös jelenete az *István, a király* színpadképét juttatja eszünkbe, mégsem érzi azt a néző, hogy sikerdarabot utánzott a szerző. A nagy nézőtér ellenére *Derzsi*nek színpadi teljesítményével sikerül testközelbe hoznia Tessediket. A főszereplőnek és első feleségének a búcsúkétfője pedig kétségkívül a darab egyik legmegrázóbb jelenete lett. Kiemelendő még *Bartus Gyula* Boczkó-alakítása.

Martini Yvette meglehetősen minimalista díszleténél nem is kívánunk többet, hiszen maga Szarvas, a víz, a liget, a természet a történet igazi kulisszája. *Szakács Ágnes* népi motívumokat sejtető jelmezei még inkább szarvasivá teszik a történetet, csak úgy, mint a *Furik Rita* és *Hankó Tamás* által megálmodott koreográfia. A több tucatnyi amatőr táncos gyermek fegyelmezett viselkedése már önmagában is nagy teljesítmény, de azt ezúttal kiváló táncos sikerült kiegészíteni.

Bár néhány ponton eltér egymástól a színpadi és a történelmi valóság, a darab jól érzékelteti, Tessediknek milyen nehézségek árán sikerült az ige magvat hinteni a szószelekről és a gabonamagot szórni a szikes alföldi pusztában. A művelt lelkész gondolkodásmódja évszázadokkal megelőzte korát, nem csoda hát, ha meg nem értésben volt része.

A darab után hazafelé menet vetetünk még egy pillantást a lelkész ekés szobrára, és megerősítést kapunk: igen, aki az eke szarvára teszi a kezét, annak bizony meg kell küzdenie a körülményekkel. De hátré-kinteni soha nem szabad...

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

Utolsó utáni pillanatban

Vathy Zsuzsa emlékezik Lázár Ervinre

► Többször kerestem, de elzárkózott a beszélgetéstől. Közelinek érezte a gyászt, a társ és jeles író, *Lázár Ervin* elvesztését. *Vathy Zsuzsa* az utóbbi években írt novelláiból új könyvet állított össze, de a váratlan halál mindent más megvilágításba helyezett. Új kötetébe, az *Angolparkba* is felvette fájó-szép írását, a *Paradicsommadarat*, sőt *Játékaink* címmel ki is egészítette... Nemrégiben az író, *Lázár Ervin* özvegye váratlanul üzent: szívesen emlékezik a közös évtizedekre.

Lázár Ervin 1936-ban született. Gyermekéveit Tolna megyében, Alsórácegrespusztán töltötte. Szekszárdon érettségizett, majd az ELTE-n szerzett tanári diplomát. 1971-től szabadfoglalkozású író.

A barátok sokszor elmondták, hogyan sétált az utcán medveléptekkel a rozsmárbajuszú, magas férfi. Beszélgetett valós és képzelte teremtményeivel: *Mikkamakkával* és *Berzsián*nal, *Ló Szerafinnal* és *Aromóval*. Így születtek kedves mesekönyvei: *A kisfiú meg az oroszlanok*, *Bikfi-bukfenc-bukferenc*, *A Négyzögletű Kerek Erdő*, *Berzsián és Dideki*, *Gyere haza, Mikkamakka*, *Bab Berci*...

– Én katolikus vagyok, és első gyermekünk, *Fruzsina* lányom is. Amikor megszületett *Zsigmond*, Ervin szerette volna, ha evangélikusnak kereszteljük. Váratlanul ért, de elmagyarázta: édesapja evangélikus volt, ennek ellenére mind a három gyereke katolikus lett. Faluban laktak, és amikor az édesanyja elment a vasárnapi misére a gyerekekkel, apja egyedül otthon maradt. Rosszul érezte magát, és ez Ervinben nagyon mély nyomot hagyott. Úgy gondolta, azzal teszi jóvá a korábbi sérelmet, ha *Zsigmond* fia evangélikus lesz. Így is történt. A sárszentlőrinci lelkészt kérte fel, aki ezt örömmel teljesítette. Ez folytatódott is, fiunk evangélikus hittanra járt, később pedig a farsori gimnáziumba.

Kitűnő tanárai voltak, az iskola szelleme nagyon jó, és baráti kapcsolatai az osztálytársakkal máig megvannak. Változatlanul a Deák téri templomba jár, és nagyon sokszor én is vele tartok...

– *Szomorú ez a mostani születésnap. Milyen volt régen, mikor együtt voltok?*

– Nem volt kialakult rituálé. Anál inkább, mert a barátok, gyerekek, diákok mindig felkeresték Ervint. Hetvenedik születésnapján, ami az utolsó közös ünnep volt, a Fészek Klubtól kezdve az írószövetségig, a szülőföldig mindenki köszöntötte. Otthon a mi összegyűjtésünket nem a hangos ünneplés jellemezte, inkább a meghitt szeretet.

– *Hogyan érzi, az idő gyógyítja fájdalmainkat?*

– Az első években megfogadtam, csak a születésnapokat tartom meg, a

halálévfordulókat nem. Olyan volt ez, mint egy nyitott seb. Amit az ember nem hisz el: szép lassan minden változik, megtanul vele együtt élni. Gyerekek nélkül nehéz lett volna, szinte lehetetlen. Hála Istennek, a gyerekeim mindenben ott vannak. Amíg az emlékező novellákat írtam, a *Paradicsommadarat*, ami nekem a legfontosabb volt, úgy éreztem, együtt vagyok Ervinnel. Utána jött a katartikus rossz élmény, hogy ennek is vége. Hosszabb idő telt el, amíg újra tudtam írni.

– *Nem irodalomtörténész, de hogyan értékelné Lázár Ervin életművét?*

– Bent voltam a ferencvárosi helytörténeti múzeumban, s említette a vezetője, hogy pályázatot írtak ki gyerekeknek: ismert költők és írók műveiről küldjenek be rajzokat. Legtöbbet *Petőfi* műveiről készítették, utána *Arany Jánoséiról*, és a harmadik *Lázár Ervin* lett. Hát ez nagyon jó társaság, ennél nagyobb jutalmat nem is kaphat mai író a közönségtől! Sokan úgy értékelik, hogy ezek verbéli mesék. Én azt mondom, és azt remélem: gyönyörűséges írások ezek – mindenkinek! Kicsiknek és nagyoknak, fiataloknak és időseknek. Olvashatók és szerethetők Ervin könyvei.

– *Mi a titka írásainak?*

– A játék. S aki a játékot szereti, legyen gyerek vagy felnőtt, az ő írásai-ban örömet talál. Hogyan kanyarodott erre, hogyan találta meg ezt a hangot, nehéz tetten érni. Az 1973-ban megjelent *A hétfőjű tündér* a teljes, tiszta hangú *Lázár Ervin*. Tegnap olvastam egy interjút *Csukás Istvánnal*, s ő mondja, hogy a Kádár-rendszernek a gyerekirodalom köszönhető. Ebben lehetett csak megfogalmazni azt, amit az írók máshol nem tudtak elmondani. *Kormos István*, *Nemes Nagy Ágnes*, *Mészöly Miklós* és még sok remek író csak ebbe kapaszkodhatott hosszú, kényeszerű hallgatása közben.

Ervinke mindig az utolsó napra halasztotta a határidős munkáit, s az volt az igazi teljesítmény, amikor az utolsó után egy pillanattal elkészült. És ez volt a lényeg. Sok, kevés az életmű? Azt hiszem, felesleges kérdés. Rajongnak érte a gyerekek. Szeretik a felnőttek. Hatalmasat tudnak nevetni, együtt, és ezt csak a legnagyobbak tudták kivívni maguknak a futó időben.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Dósa Zsuzsa (Karolina, a második feleség), Derzsi György (Tessedik Sámuel)

kalommal perelt a néppel és magával Istennel is.

A musical kerettörténetében *Tessedik Sámuel* és *József nádor* (*Rubold Ödön*) párbeszédét követhetjük. A lelkész – szarvasi szolgálata végeztével – visszatérint az alföldi faluban eltöltött évekre; így pillanthatunk bele, hogy mi történt a Körös-parti évek alatt.

A Szarvasra kerülő Tessediknek meg kell küzdenie a nép babonás természetével. Megtudjuk, hogy Tessedik elődjének, *Hradinának* (*Bocárszky Attila*) a nejét, *Máriát* (*Gabriela Huberová*) boszorkánysággal vádolták a szarvasiak, ezért a Körösbe dobták az asszonyt. A szó-

lógiai párhuzamra utaló rész, amikor az építkező tömeg erős falakról és „erős várról” énekel.

Tessedik öröme azonban nem tart sokáig. A templom felszentelése után jön a hír: a püspök *Boczkó Dánielt* nevezi ki Szarvasra lelkipásztornak. Boczkó természetimáddattal vádolja meg elődjét, ráadásul az iskola bezárását is követeli. Csupán Tessedik második felesége, *Karolina* (*Dósa Zsuzsa*) siet a tanaival magára maradó lelkész vigasztalására.

Az összeomlás után maga *József nádor* hozza a hírt: *II. József* király szarvasi szolgálatára tekintettel nemesi címet adományoz a félreállított

Lázár Ervin és Vathy Zsuzsa Fruzsina lányukkal és Zsigmond fiukkal

Minden végben kezdet rejtezik

Újra és újra magával ragad a feltámadott Jézus magatartása az egyik evangéliumi leírásban. A történetet *Az emmausi tanítványok* címen ismerjük.

Két tanítvány bandukol Emmaus felé. Csalódottak és elkeseredettek, mert aki elhívta őket, és akit követtek, mégsem bizonyult elég nagynak ahhoz, hogy legyőzze az emberek irigységét, hamis vallásosságát és a hatalomhoz való ragaszkodását. Lukács azt is feljegyezi, hogy ezek a tanítványok nem egyszerűen csak beszélgettek az úton arról, ami Jeruzsálemben történt, hanem vitakoztak is egymással. Úgy tűnik, a belső feszültségen már akkor is így lehetett a legkönyebben enyhíteni...

Aztán megjelent Jézus, melléjük szegődött, és együtt ment velük. Korábban nem értettem, hogy miért részletezi ennyire Lukács ezt a momentumot: megjelent, melléjük szegődött, együtt ment velük. Aztán kezdtem megérteni, hogy ez a jelenet is azt akarja érzékelteni, hogy ő egészen másképp szól és cselekszik. Jézus rájuk hangolódik, felveszi a ritmusukat, és hallgatja őket. Ki tudja, meddig...

Nincsenek kész válaszok, nincsen semmi türelmetlenség, csak figyelem és mélyről fakadó vágy, hogy valami elkezdődjön a tanítványokban. A tanítványok éppen lezárni készülnek valamit. Valakiben bíztak, valakit követtek, de most már csak a csalódást érzik. „Pedig mi abban reménykedtünk...” Csalódtak a mesterben és talán magukban is. Mégsem ő fogja megváltani Izraelt, mégsem őt kellett volna követni. Vajon mit fognak szólni a többiek, akik csak azt látták, hogy egykor milyen lelkesen indultak el az ismeretlen úton?

Itt szólal meg a Feltámadott, mert itt szeretne valami újat kezdeni. Ebben a mélységben és sötétségben. A csalódások és kiábrándulások közepette, amikor a tehetetlenség és a szegény érzése hatalmába kerít, amikor mi csak a véget látjuk. És mit tesz Jézus? Még mindig csak

kérdez! Tudja ő, de mégis kérdez, hogy a tanítványok mondhassák el, hogy mi történt Jeruzsálemben, és mi történt velük. Nekik kell megfogalmazniuk, hogy maguk számára is nyilvánvaló legyen az, amit Jézus már régről tud. Sokáig azt gondoltam, hogy ez a hitnek csak az egyik útja. Mostanában egyre inkább azt élem meg, hogy ez az a *bizonnyos* út: a kezdet érdekében őszintén szólni a végről.

Aztán Jézus elkezd tanítani őket. Jézus nem valami újat, nem valami mást mond, hanem a történeteknek egészen más értelmezését adja meg. A tanítványok saját természetes emberi gondolkodásuk szerint fogalmazták meg, hogy mesterük szenvedése és halála összeegyeztethetetlen Isten jelenlétével. Jézus egészen másképp szól a szenvedésről és a halálról. Ti így látjátok az eseményeket, én viszont így látom.

Jézus nem Isten nélküli állapotként beszélt róluk, hanem olyan történésekként mutatta be, amelyeknek nemcsak egyszerűen be kellett következniük, hanem amelyekben jelen volt a Szabadító. Azért nehéz ezt nekünk felfognunk, mert mi a szabadítást legtöbbször úgy kívánjuk magunknak, hogy a rossz teljesen kerüljön el bennünket, ne is találkozzunk vele. Ebben az evangéliumi történetben – ha jól értem – Jézus arra hívja a tanítványokat, hogy próbáljanak meg másképpen tekinteni a történésekre. Keressék ott is Isten uralmát, ahol a legkevésbé feltételezik.

Amikor már esteledett, és útjuk végéhez értek, meghívták Jézust, hogy a napjukat közösen zárják le. De Jézus kezébe vette a kenyeret, megáldotta, megtörte, és nekik adta. A tanítványok felismerték őt, és miután Jézus eltávozott tőlük, még abban az órában útra keltek, és visszatértek Jeruzsálembe, mert minden végben kezdet rejtezik.

■ JOÓB MÁTÉ

Kelenföldi Evangélikus Hírlevél, 2011. tavasz

„LÁTOGATÓBAN”...

▶ **Alábbi összeállításunkban gyülekezeti újságok cikkeiből szemezgetünk. Akár a nyomtatott hírleveleket, akár gyülekezetek internetes oldalait olvastuk, örömmel tapasztaltuk: sok olyan írással találkozunk – lelki útvalóval éppúgy, mint például gyülekezeti tagokat bemutató interjúkkal –, amelyeket szívesen ajánlunk az *Evangélikus Élet* olvasóinak figyelmébe is. A következő írások is az *evangélikus életet* tükrözik – nem is akárhogyan...**

Idegenek, külföldiek, polgártársak és Isten háza népe

Budapest szívében álló, kétszáz éves templomunk egyik padján, díszes családi címer alatt a következő német nyelvű felirat olvasható: „Caroline Reichs Freyfrau v. Wenkheim geb. Rosenfeld bestimt diesen Stuhl für Fremde und Ausländer.” (Wenkheim Carolina, született Rosenfeld bárónő, ezt a padot az idegeneknek és külföldieknek ajánlja.) A templomépítés idején élt egykori pesti evangélikus, *Carolina Rosenfeld* bárónő nem csak nagylelkű adományaival írta be magát a gyülekezet történetébe. Két évszázad távolából is üzen az utódoknak ez az általa állított tábla. Hogyan érthetjük ma e szavak üzenetét?

Először is: *Istennél van hely mindenki számára*. Azoknak is helyük van az Ő közelében, akik valamiben mások, mint mi vagyunk. Akikre mi talán idegenkedve tekintünk. Akikkel nem könnyen értünk szót, s nem beszélünk közös nyelvet. Talán mert nagyon mások a gyökereink. Persze az sem biztos, hogy ezek feltétlenül külföldiek. Sokszor épp azokat érezzük a leginkább idegennek, akikkel nap mint nap találkozunk, de elvált az egymástól eltérő gondolkodásunk, és szembefordítanak ellentétes érdekeink. „Vigyázz!” – „kiált” a néma pad. – „Itt neki is helye van!”

Másodszor: *Bennünk is meg kell legyen a nyitottság új kapcsolatok felé*. Egy zárt közösség, amelyben nincs helye az újnak, a vendégnek, az ismeretlennek, idővel fülledtté, fojtogatóvá válhat. Elveszíti a józanságra tanító kontrollt. A kívülről jövő inspirációt. „Ne mondjatok le a nyitottságról!” – ez is

FOTÓ: LUKÁCS GÁBI

Rosenfeld kisasszony testamentuma. – „Inkább fedezték fel, hogy egy-egy új találkozásban Isten gazdagító ajándéka rejlik.”

Harmadszor: *A kulturális, történelmi, nyelvi és egyéb különbségek ellenére látni kell, ami közös alap, ami másokkal – az idegenekkel is – összeköti*. Ez a közös alap – hitünk szerint – Krisztus. Aki mindnyájunkat hív, s akire mind rászorulunk. Asztalánál az ő vendégei vagyunk, akár először járunk e templomban, akár évtizedek óta megszokott helyünk van e padok egyiken. Sok szembetűnő dolog van, ami embereket, csoportokat egymástól elválaszt, megoszt, egymás ellen fordít. Létfonosságú hát felismerni azt, ami a különbségek ellenére képes megbékéltetni és összekötni. Ilyen a közös hit, a Krisztusba kapaszkodó bizalom, az együtt tapasztalt kegyelem.

Mindezt a mintegy tizennyolc évszázaddal Rosenfeld bárónő táblafelirata előtt megfogalmazott ezezusi le-

vél így foglalja össze: „*Ezért tehát nem vagytok többé idegenek és jövevények, hanem polgártársai a szenteknek és háza népe Istennek. Mert ráépültetek az apostolok és a próféták alapjára, a sarokkő pedig maga Krisztus Jézus, akiben az egész épület egybeilleszkedik, és szent templommá növekszik az Úrban, és akiben ti is együtt épültök az Isten hajlékává a Lélek által.*” (Ef 2,19–22)

Ez a pad Budapesten várja e sorok olvasóit is! Aki – ha csak gondolatban is – beleül, megtapasztalhatja: mekkora isteni ajándék lehet idegenekkel megismerkedni, barátságot kötni és Isten háza népéért együtt épülni és növekedni.

(Az írás megjelent az eberni evangélikus gyülekezet márciusi hírlevelében.)
■ CSELOVSKY FERENC

Hűsvéti Hírlevél – a Deák téri gyülekezet hírlevele, 2011/1.

▶ **Tavas van. Naponta vártam újraébredését, hogy melegsége belepja magát hétköznapjainkba. Az autóbusról, fehér botjával kezében, egy látássérült fiatalember száll le. Arcát az ég felé tartja, kívánja a nap érlelő melegét. Figyelem az arcát, a lehunytt szempillák mozgását, bőrén kirajzolódnak a mosoly vonásai. Búzás Tamás hozzánk igyekszik, az evangélikus szeretetotthonba és az idősek klubjába, ahol masszörként dolgozik. Átkísérem a zebrán, közben beszélgetünk az életéről, munkájáról. Mosolyog ismét, és ez a mosoly nagyobb gazdagságot jelent minden szónál.**

– *Elmesélné, milyen volt a gyerekkora?*

– Nyolcéves koromig éltem a fiúk átlagos életét, kerékpároztam, fociztam, fára másztam és iskolába jártam. Egy betegség következtében elvesztettem a látásomat, csak fényt éreztem. Budapestre kerültem a Vakok Állami Intézetébe, ott fejeztem be általános iskolai tanulmányaimat.

– *Milyen végzettséget szerzett?*

– Nagy gondot jelentett, hova jelentkezzem. A család döntése az lett, hogy Gyulára iratkozzam be a Göndöcs Benedek Szakiskolába. Itt kosárfonást tanultam, közben Békésre jártam dolgozni. A kosárfonás nehéz fizikai munka, úgy éreztem, többre vagyok képes, tanulni akartam. Orosházán, a Táncsics-gimnáziumban érettségiztem. Azt el kell mondanom, hogy a szüleim sokat segítettek és a mai napig is segítenek, hálás vagyok nekik gondoskodó szeretetükért.

Diplomát is szerettem volna szerezni, így később felvételt nyertem a szegedi egészségügyi főiskola szociálpolitika szakára. Küzdelmes és szép négy év volt, mert bizonyítani kellett az egészséges társaim mellett, hogy én is tudok jó eredményt felmutatni. Boldogsággal töltött el a diploma megszerzése, szociális munkás lettem.

– *Hogyan került ebbe a munkakörbe?*

– Mindig az volt a célom, hogy emberekkel foglalkozzam. Úgy döntöttem, hogy a gyógymasször képe-

Láthatatlan színek

FOTÓ: SOVÁNY ZOLTÁN

A Mesterségek Házának április 8-ai megnyitóján

sítést is megszerzem. Nagy kérdés volt, hogy mit válasszak: a diplomámnak megfelelő munkakörben vagy valamelyik szakmában helyezkedem el? A látássérülésem miatt a masször szakma mellett döntöttem. Több helyre is pályáztam, de eluta-

sítottak. Egy véletlen folytán jelentkeztem az evangélikus szeretetotthonba, ahova örömmel fel is vettek. Boldog voltam, mert végre lett munkám, és megtaláltam a céloom, idős embereknek tudok segíteni mozgásukban, járásukban.

– *Nem csak a munkája köti a tótkomlói evangélikusokhoz...*

– Orosházáról járok be dolgozni Tótkomlóra. Ha van időm és lehetőségem, a munkámon kívül igyekszem részt venni a gyülekezet életében is. A hit az időseket és fiatalokat is átsegíti a mindennapok nehéz küzdelmein, ezt saját magam is tapasztaltam.

A fiatalokkal kirándulunk, kerékpározunk Sámsonházára, hangversenyre járunk, június elején pedig Drezdában, a Kirchentagon voltunk. Itt, Tótkomlóson, az evangélikus Mesterségek Háza megnyitóján a kosárfonást mutattam meg az érdeklődőknek.

***

Tamás vidám, szerény, szelíd, mindenkihez van néhány kedves szava, szereti az idős embereket. Lénye békét és emberséget áraszt, munkája az önzetlenség őszinte példája. A színek számára láthatatlanok, de Tamás gyógyító keze érezhető.

■ SCHNETTERNÉ LÓCZI ILONA

A Tótkomlói Evangélikus Egyházközség lapja, az Evangélikus Újság 2011. pünkösdői számában megjelent cikk nyomán

...GYÜLEKEZETEINK HÁZA TÁJÁN

Kincsek a sorok között

▶ A vasárnapi istentiszteleteken számtalan ismerős arc tűnik fel, de csak nagyon ritkán fordul elő, hogy ténylegesen odafordulunk egymáshoz, hogy lássuk is, kik azok, akikkel együtt hétről hétre ezt az órát Isten számára odaszánjuk. Dr. Träger Herbert hídmérnök – vagy ahogyan a szakmában egymást nevezik: hidász – a gyülekezet oszlopos tagja. Családjának története is az evangélikusokhoz köti őt, később Danhauser László volt lelkésze a Tartsay Vilmos utcában. De esküvője, a keresztelek és későbbi presbiteri munkája révén is a budahegyvidéki közösséghez kötődik. A hihetetlen vitalitással megáldott, nyolcvannégy éves Träger Herberttel beszélgetünk hivatalról, hitről, családszeretetről.

– Mióta foglalkozik hídépítéssel?
– Már a Műegyetem mérnöki karán – 1949-ben – eldöntöttem, hogy hídépítéssel szeretnék foglalkozni, így a hídépítéstani tanszéken demonstrátorként működtem. Innen később az Állami Mélyépítéstudományi és Tervezőintézetbe mentem, illetve rövid itteni tevékenység után a Közúti Hídberuházási Vállalathoz. 1950 áprilisától szinte megszakítás nélkül harmincnégy éven keresztül a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium közúti híd-osztályán dolgoztam.

– Ezek szerint több mint fél évszázada a hidakért él? Körülbelül hány magyarországi híd felépítésénél, kivitelezésénél, felügyeleténél tevékenykedett?

– Megközelítőleg ezer híd, kishíd, autópályahidak korszerűsítésénél, építésénél, illetve a tervek kidolgozásában vettem részt.

– Mit tart eddigi élete legnagyobb szakmai sikerének?

– A munkálatok már folyamatban voltak, amikor bekapcsolódtam az Erzsébet híd megalkotásába, de sokan a mai napig a nevemhez kötik – mint a Budapest fővárosi hídépítési tevékenység felügyelőjéhez – ezt a projektet. Számomra azonban még nagyobb elégedettséget jelentett a Keleti-főcsatorna megépítése. Kismottorral jártam be azt a területet, vizsgáltam a hidakat. Emlékszem, amikor egyszer – a nevem miatt, hiszen osztrák gyökerű családból származom – egy markos legény egy igazolatásnál NDK-s ügynöknek titulált – talán arra gondolt, hidakat robbantani készülök...

De további nagy kihívásokat jelentett a Duna-hidak, a metróval kapcsolatos hídjellegű műtárgyak felügyelete, az új felüljárók kiépítése és az Árpád híd szélesítése is. A hatos számú út építésével kapcsolatos mecseki völgyhidak, a sárospataki Bodrog-híd, a tokaji Tisza-híd, és még sorolhatnánk...

– A több évtizedes kitaró és fegyelmzett munka eredményeként elmondható, hogy a magyarországi hídépítés dr. Träger Herbert nevéhez kapcsolódik. Egy ilyen nagy ívű pályán hogyan alakult a „mai értelemben vett” karrierje?

– Soha nem voltam párttag, noha periodikusan előfordult, hogy mint minisztériumi dolgozót be akartak szervezni, de számomra nem volt kérdés a hovatartozás. Ezzel együtt tudomásul kellett vennem, hogy noha harmincnégy évet szolgáltam hidászként, a legmagasabb „rang” – ha egyáltalán beszélhetünk ilyenről –, amelyet ilyen politikai körülmények között elérhettem, az osztályvezetői volt.

Döntésemet viszont soha nem bántam meg, mint ahogyan azt sem, hogy nem váltottam később a magánszektorba. Lehet, hogy anyagilag

megérte volna, de a terveim megvalósulhattak, és ez a jelenre is elmondható, mivel a mai napig is egy, a minisztériumhoz tartozó szervezetben dolgozom, félmunkaidőben, tanácsadóként.

Életpályám során sokat utaztam, konferenciákon vettem részt, a

munkámat elismerték. Sőt később, a nyolcvanas években az a furcsa helyzet állt elő, hogy az ország valamennyi hídügye egyedül hozzám tartozott.

– Családjáról mit szabad megtudnunk?

– Feleséggel a Tartsay Vilmos utcában házasodtunk össze, két fiam van, egyikük, folytatva a tradíciót, hidász, de másik fiam is mérnök. Öt unokám van. Sajnos feleségem hosszabb betegség után, tizenöt évvel ezelőtt elhunyt. Noha annak idején az orvosok tudatosán felkészítették bennünket a várhatóra, az úrt, melyet feleségem hagyott hátra, bizony a munkámmal igyekszem kitölteni. Ezért is vagyok hálás az Istennek, hogy a mai napig szellemi és fizikai frissességgel áld meg, így használhatok továbbra is a magyarországi hídépítésnek.

Dr. Träger Herbert elért eredményeinek felsorolása éppúgy hosszú oldalakat venne igénybe, mint kitérőseinek és szakmai, baráti elismeréseinek bemutatása. Csak bepillantásként: Munka Érdemérem (1962), Munka Érdemrend ezüst fokozat (1963), az év hidásza (1997) vagy a nyolcvanadik születésnapjára ismerősei, barátai által titokban összeállított, nagyszabású, az életrajzát bemutató kiadvány a *Lánchíd füzetek* sorozatban.

Búcsúzóként még bepillantást enged az általa és szakmabeli társaival összeállított, lektorált és írt, *Duna-hidjaink* címet viselő könyvbe, illetve figyelmünkbe ajánlja a 2010-ben megjelent, az összes európai Duna-hidat bemutató, háromnyelvű kiadványt, *Duna-hidak a Fekete-erdőtől a Fekete-tengerig* címmel.

És a kérdésre, hogy ezt a rendkívüli eredményekben gazdag életművet mi motiválja, *Droomgoole-nak* A hídépítő című verséből idéz:

*Az öreg felnézett és szólt:
Az úton, melyen jöttem, volt
egy ifjú is, ki ugyancsak
e szakadék felé halad.
Az átkelés semmi nekem,
de neki vesélyes verem.
Hogy átjusson a nagy vízen,
a hidat neki építem.*

■ BÜKY ANNA

Égigérő – a budahegyvidéki evangélikus gyülekezet lapja, 2011. nyárele

„Semmiért se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt...” (Fil 4,6)

Vasárnap • Úr Jézus, köszönöm, hogy te feltámadtál Úrként jelen vagy a te gyülekezetekben, életemben. Uram, add, hogy ebben a tudatban kezdhessem el ezt a hetet. Kérlek, adj nekem figyelmet az istentiszteleten. Add, hogy veled és testvéreimmel is igazi közösségben lehessen. Ámen!

Hétfő • Uram, a te kezdedbe teszem le a hétköznapjaimat is. Látod, hogy milyen feladataim vannak, és milyen nehézségekkel kell szembenéznem. A te erődet kérem ehhez. Ámen!

Imádságlap

Kedd • Úr Jézus, te tudod, milyen sok elesett ember él körülöttem, és teelődött nyilvánvaló az én nyomorúságom is. Kérlek, add, hogy ne a magam problémái körül forogjak, hanem hadd lássam meg a te szabadtásodat, és másokat is hadd segítsen ebben. Ámen!

Szerda • Uram, taníts minket imádkozni! Adj nyitott szívet nekünk, hogy megérthessük akarodat; adj bátorságot, hogy megtehessek azt, amit megértettünk! Ámen!

Csütörtök • Uram, köszönjük a közösségünket! Kérünk, te legyél ennek központja. Adj nekünk ösztínteséget, és add, hogy megbocsátó, el-

fedező szeretettel tudjunk egymás felé fordulni. Ámen!

Péntek • Mennyei Atyám! Köszönöm neked, hogy odaadtad értem a te egyetlenedet, a te Fiadat, Jézust. Nem tudom ezt meghálálni neked, de fogadd el az én elrontott életemet, és használd fel a te dicsőségedre. Ámen!

Szombat • Uram, te látod, mennyire szennyes az életem. Bocsásd meg, hogy ilyen engedetlen és haszontalan szolgáló vagyok, és minden elszántságom ellenére ezen a héten is mennyi mindent elrontottam. Újíts meg engem, kérlek! Ámen!

Filadelfia Evangélikus Egyházközség (Nyírtelek) – Hír- és imádságlevél, 2011. június-július

Prédikáció a fáskamrában

Még első szolgálati helyemen voltam. Tél volt, illetve már a tél vége felé tartottunk, amikor beléptem a fáskamrába, hogy tűzifát hasogassak. Furcsa dolgot tapasztaltam. Ugyanis a tél folyamán, amikor naponta fát vágtam, azokat a darabokat, görcsöket, melyeket nem tudtam felaprítani, félredobtam: majd még nővök, mint a népmesében, majd még erősödöm, és akkor újra nekiveselkedem.

Így ment ez alkalomról alkalomra, mígnem ezen a nevezetes napon a tűzifából már csak görcsök maradtak. Mit csináljunk, amikor már csak görcsök vannak? Lehangelő látvány, amikor már csak görcsöket látsz. Tűnődtem magamban. Érdemes-e még valamit is csinálni? A görcsök kemények. Nem lehet csak úgy szét-hasítani, nem éri meg a fáradságot, és nem is lesz belőlük rendes tűz – próbálgattam magyarázatokat találni erőtlenségemre.

Aztán adtam még egy esélyt magamnak, és belevágtam a fejszét az egyik göcsörtös tuskóba. Na, most aztán se ki, se be. Egy darabig ácsorogtam, aztán mentő ötletem támadt: elhívom a mestert, segítsen. Nem volt ez alapvetően olyan rossz gondolat, mert a harangozó asztalosmester volt, aki értett a fához, ő majd segít összevágni. Fél liter kétszer főzött szilvapálinkát készítettem a fáskamra sarkába, sose lehet tudni, mikor lesz rá szükség alapon, illetve bátorításul, aztán elindultam.

Szó nélkül jött, nagyon segítőkészen.

– Mi a gond? – kérdezte.

– Nincsenek már, csak görcsök – tártam elé a nagy igazságot.

– Az is fá. Az is elég. Az is melegít. Ránézett az üvegre. Bólintottam, hogy csak bátran. Elvette az üveget, szájjához emelte. Nekem egy Shakespeare-szonett jutott az eszembe, ahogy hatalmas kortyokkal magába engedte a spirituszt: „Az vagy nekem, mint testnek a kenyér / S tavaszi zápor fűszere a földnek; / Lelkem miattad örök harcban él...”

De a 75. szonett soraiból nem tudtam többet idézni, mert a mester közben megragadta a fejszét, s az egyik ormótlan akácfatuskóba eresztette olyan erővel, hogy a szilánkok úgy repültek, mintha gyalogsági aknára léptem volna. Hamar fedezékbe is vonultam, és néztem, ahogy a fejszecsapások eredményeként a tuskók engednek, elrepednek, eltörnek, megnyílnak, akár a tavorózsza. Néhány perc után megállt a mester, letette a fejszét, gyöngyöző homlokát megtörölte a kabátujjával, majd ismét beleivott az üvegbe. Most már bátrabban.

Amikor kellően feltöltözött, in-

– Most maga jön, tiszteletes úr.

Rendben. Nézni néztem eddig is, hogyan dolgozott a mester, de hát sokszor nem elég nézni a másikat, hogy le tudjuk utánozni. A fejsze már az első suhintásnál beleragadt a görcsbe. A mester szótlánul nézte.

– Szedje ki!
– Nem tudom.
– Próbálja! – adta az utasítást.
– Próbálom, de nem megy.
– Hogy nem megy? Fordítsa meg! Maga az erősebb, gyereünk!

Nehezen, de valahogy kiszedtem a fejszét az ormótlan és nehéz görcsből.

– Nem nekem való ez a mesterség!
– Nem a csudát! – sóhajtozott. – Fogja azt a fejszét! Na – magyarázta, mielőtt lesújtottam volna –, mondok valamit. Mindig a szívére üssön.

Aha. Könnyű azt mondani, gondoltam.

– De hol van a szíve a tuskónak?
– Itt, ni! – mutatott a tuskó ereztének közepére hiányos ujjkészetével, ahogy ez már megszokott dolog a favágóknál. (Nekem még mind megvan!) – Ide kell ütni. Ezt kell eltalálni. Ha a szívet eltalálja, akkor megnyílik.

Hátrébb állt, alakja a fáskamraajtóban olyan volt, mint az éppen feltámadott Jézus Krisztusé, aki a fényben áll.

– Rendben – sóhajtottam megadóan, bár nem sok esélyt adtam magamnak, hogy eredményesebben fogom végezni a munkát, de azért ami tőlem telik, megteszem. Lesújtottam. Beleragadt. A mester türelmesen várt. Nem szólt. Sem azt, hogy jó, sem azt, hogy nem jó. A tizenötödik kudarc után már kezdtém látni a fatuskók szívét. A huszadik után már engedtek a görcsök, repültek a szilánkok. Látszott a munka eredménye.

– Na, lássa! Ezek a száraz görcsök sokkal jobbak a hagyományos fáknál, mert ezek reggelig tartják a paraszt. Öregek, szárazak, de kemények. Nehezebben alszik ki belőlük a parázs. Némán bólogattam. Mit is lehetett volna erre mondani? Az üres üveget a földre dobta. Fejébe nyomta kucsmáját, aztán elégedetten távozott.

– Na, Isten áldja, tiszteletes! – Azal elűnt a havas úton.

Azóta is eszembe jut ez a tanács, és mint engedelmes diák, amikor egy-egy nehezen hasadó görcsöt kell elhasítanom, elismételem a fáskamrában tanítottakat, szóról szóra. És a görcsök engednek, megnyílnak. És melegítenek. Este a cserépkályha valahogy máskeppen ontotta melegét. Igen, azt hiszem, nemcsak hőt sugárzott, hanem meleget is.

■ HORVÁTH CSABA

Orosházi Harangszó – az Orosházi Evangélikus Egyházközség ingyenes lapja, 2011. pünkösdje

A Bélyegmúzeum kincseiből összeállított mini vándorkiállítás nyílt július 26-án Győrben, a Bajcsy-Zsilinszky úti 1-es számú postahivatalban. A *Magyarország élővilága bélyegeken – Bogarak, rovarok – Erdő-mező állatai* című válogatás, illetve az *Erkel Ferencet és Liszt Ferencet* ábrázoló bélyegek augusztus végéig tekinthetők meg.

■ MENYES MARCELL felvétele

Hawaii misszionáriusbélyeg, 1851 • A csendes-óceáni szigetvilág bélyegei közül Hawaii első bélyegei legendás híresek. Az 1779-ben James Cook által felfedezett szigetre a 18. század elején misszionáriusok érkeztek. Elsősorban az ő felmerülő igényeik miatt indították el a szigetcsoport postaforgalmát, majd később kezdetleges eszközökkel bélyegeket is nyomtattak. Az általuk 1851-ben kiadott, három címletről álló bélyegsor nem nevezhető szépnek, különlegességét ritkasága adja. A budapesti Bélyegmúzeum tulajdonában lévő, 13 centes példányon látható a piros színű misszionáriusbélyegző is – igazi filatéliai „csemege”.

Aranybélyeg, 1972 • Guineában Nixon amerikai elnök pekín-i látogatása alkalmából adták ki azt a 46 x 37 milliméter méretű aranybélyegyet, amely igazi különlegességnek számít. A bélyegen ábrázolt két politikus egy asztalitenisz-bajnokság meglátogatása címén találkozott – a pingponglabdákat két bíborvörös rubin jelképezi. A bélyeg közismert neve *Nixon-ékszerbélyeg*.

A hiú postamester bélyege, 1860 • Charles Connel, Új-Brunswick egykori angol koronagyarmat postamestere igencsak pályázhatna „a világ leghiúbb közalkalmazottja” címre. 1860-ban – készletei kimerülése okán – hat bélyegből álló sorozatot rendelt meg, ám az ötcentes címletű bélyegen joggal elvárható Viktória királynő-portré helyett a saját arcképével ellátta! Az alkalmazottak döbbenetesen fedezték fel főnökük szakállas portréját a bélyegeken. Az ügyből hatalmas botrány lett, a halhatatlanságra vágyó postamester az állásával fizetett, gyarmati parlamenti határozat kötelezte a bélyegek megsemmisítésére, sőt még a nyomdaköltséget is ráterheltek.

A bélyegek további sorsa vitatott – egy részüket örökségként a lányára hagyta, de valamennyit el is adott belőlük.

Szudáni tevepostás bélyeg, 1897 • Az Egyiptomtól délre fekvő Szudán „tevepostás” bélyegeiről vált híressé. Sok-sok kiadást ért meg, és az ország bélyegkiadásának jelképévé vált az első bélyegeken ábrázolt tevés kézbesítő. Ennek modelljéül egy helyi sejk szolgált, szalmával kitömött jelképes postaszákkal.

Black Penny, 1840 • A világ első, fekete színű bélyege, amelyen Viktória királynő portréja látható, Angliában jelent meg Rowland Hill tervei alapján. Mivel ekkor Nagy-Britannia az egyetlen bélyegkibocsátó, felesleges volt az államot megnevezni. Hagománytiszteletből ma is hiányzik ez a felirat a brit bélyegekről, azonosításukra a mindenkori uralkodó arcképe szolgál.

Vörös Merkúr, 1856 • Ausztria hozott forgalomba a világon elsőként hírlapbélyegyet. Első kiadásuk 1851. január 1-jén jelent meg, ábráján egy Merkúr-fej látható. A Merkúr-fejes hírlapbélyegek értékjelzés nélküli kiadások, névértéküket csak színük alapján lehetett megállapítani. Céljuk alapvetően hírlapok, hírlapkötegek postai szállításának bementesítése volt. Mivel újságok címlapjára, újságkötegeket összefogó címszalagokra ragasztották őket, legtöbbször a használatba vételkor megsemmisült. Így lettek a Vörös Merkúr megmaradt példányai valódi világritkaságok.

Mezítlábas rendőr, 1988 • Pápua Új-Guinea bélyegén érdekes megfigyelni, hogy az egyenruháját tökéletesen viselő rendőr mezítlábas van!

Hanglezőbélyeg, 1973 • A Himalája tövében fekvő ázsiai ország, Bhután adott ki a világon elsőként „hangos” bélyegyet. Az ilyeneket lemezjátszóra téve az ország himnusza vagy népi zenéje szólal meg.

Népviselő, 1969 • A Bélyegmúzeum mongol bélyegei között látható az ország népviseleteit bemutató bélyegsorozat.

Akár hungarikum

Bélyegmúzeum

► **Ki gondolná, hogy a mindössze néhány négyzetcentiméteres papírdarabok, a bélyegek segítségével akár egy egész nemzet történetét fel lehet térképezni? Ki tudja, hogy a magyar országgyűlésben a honatyák még parlamenti interpellációt is benyújtottak egykoron egy bélyeg miatt? És ki hallgatott már zenét a borítékjára ragasztott bémentesítő jelzés segítségével? Nos, sok hasonló érdekességgel találkozhat, aki ellátogat a főváros szívében, a Hársfa utca 47. szám alatt található Bélyegmúzeumba. A 13 millió darabos, a világon szinte egyedülálló magyar gyűjtemény igazgatója, az evangélikus Nikodém Gabriella vezetett körbe a kiállítóteremben.**

– *Mi is teszi páratlaná ezt a múzeumot?*

– Az mindenképpen, hogy világszerte ez a – tudunkkal – egyetlen, önállóan működő bélyegmúzeum, ahol a világ minden országának eddig kiadott szinte összes bélyegéből – legyen az forgalmi vagy emlékbélyegként kibocsátott – van példány. Nagyon kevés kivételt tudnék felsorolni...

– *Nyilvánvaló, hogy egy ekkora gyűjteményt a maga teljességében nem lehetséges bemutatni. Mekkora részével találkozhat a látogató?*

– A kiállítóteremben ötszázötvenezer körül van a megtekinthető darabok száma. A magyar bélyegek – időrendben – az első három tárlóban foglalnak helyet, míg a külföldieket a IV–XXVII. számmal jelzett bemutatószerkevények őrzik földrészenkénti és azon belül is országonkénti elrendezésben.

– *Hogyan lett ilyen tekintélyes méretű a magyar múzeumi állomány?*

– Az 1890-es években nemzetközi postai értékciikk-kiállítást rendeztek Bécsben. Ide természetesen a Magyar Királyi Postát is meghívták, hogy mutassa be termékeit. Az előkészítés során derült ki, hogy az addig kiadott bélyegek közül jó néhány hiányzik. Baross Gábor miniszter ekkor körlevélben arra kérte a postaigazgatóságok vezetőit, hogy ha a kerületükben tudomásuk van jó állapotú gyűjteményről, azt juttassák el a szervezőkhöz. Tudomásunk szerint ekkor merült fel az ötlet egy vezérigazgatósági gyűjtemény létrehozására.

A világgyűjtemény gyarapításában nagyon fontos szerepet játszik az 1874-ben életre hívott Egyetemes Postaegyesület (UPU). A tagországok által aláírt szerződés alapján minden új bélyegből – bármely országban bocsátották is ki – egy példányt minden hova eljuttatnak egy központi irodán keresztül. Ezek a bélyegek képezték a múzeum gyűjteményének alapját. Mivel azonban bélyegyet már 1840-ben kiadtak, az UPU-szerződést megelőző időszakban megjelent bélyegekhez csak vásárlás, illetve csere útján juthattak hozzá.

– *Emiatt kerülhetett sor arra a bizonyos, a harmincas évek elején elhangzott parlamenti interpellációra is, ugye?*

– Pontosan. Egyes honatyák nem nézték jó szemmel, hogy a Magyar Királyi Posta viszonylag sok pénzért vette meg az úgynevezett „hawaii misszionáriusbélyegek” egy példányát – a másik darab csere útján került hozzánk. Természetesen a Magyar Posta megvédte az álláspontját, hiszen egy-egy „sztárbélyeg” nagyon jó anyagi befektetés is, mint-hogy napról napra emelkedik az értéke.

A múzeum gyűjteményeit egyébként a mai napig is a Magyar Posta gyarapítja leginkább azzal, hogy a külföldi bélyegek kötelek példányain túl nekünk adja át a magyar bélyegek gyártásával kapcsolatos valamennyi rekvizítumot a bélyegtervektől a nyomóeszközökig. Büszkék lehetünk arra, hogy az illetékesek a mai napig ennyire fontosnak tartják kulturális kincseink gyarapítását.

– *És hogyan lett mindebből múzeum?*

– Az 1910-es évekbe ekkor bélyegállomány gyűlt össze, hogy sürgetűvé vált megszervezni a megfelelő kezelést. Az intézményi feltételek végül a húszas évek végére teremtődtek meg. Először a Krisztina körüli posta-vezérigazgatóság legfelső emeletét alakították ki a múzeum céljára, ahol 1930. április 28-án volt a várva várt megnyitó. Tíz év múlva azonban költözni kellett, mert a gyűjtemény kinőtte akkori helyét. Így lett új otthona ez a Dob utcai épület, amely akkor a Budapesti Postaigazgatóság székhelye volt.

– *Ennek a felbecsülhetetlen értékű anyagnak a tárolása és állagmegőrzése, gondolom, nem kis feladat.*

– Amikor felvetődött a múzeum létrehozásának a gondolata, a Magyar Királyi Posta delegációt küldött ki külföldre, hogy tanulmányozza a különböző bélyegmúzeumok tárolási rendszereit. Végül a nürnbergi postamúzeum lett a minta a hazai szakemberek számára.

Aki először jár nálunk, talán meg is lepődik, hogy a világ egyik legjelentősebb bélyegmúzeumban épp a bélyegek rejtőznek el. Az ártalmas hatások – fény, hő, pára, por – elkerülése érdekében falba süllyesztett, acélkeretes üveglapok között tároljuk ezeket az értékes papírokat.

– *Ha az első fiókokat kihúzzuk a magyar részen, szembetűnik, hogy nem is bélyegeket látunk, hanem „csak” mindenféle jelzéssel ellátott leveleket.*

– Ezek az úgynevezett előfutár levelek. 1722-ben III. Károly király egy postapátens kibocsátásával gyakorlatilag állami kezelésbe vette a postát. Ettől számítjuk a különféle egyseges postakezelési jelzések kialakulását, a védett pecsétnyomók használatát, a viteldíj és a feladási hely rögzítését a levél előoldalán. Ez utóbbi sokáig egyénileg tervezett és készített bélyegzők segítségével történt. Ezen a renden hazánkban az 1850-ben kiadott első osztrák bélyegek megjelenése változtatott.

– *Ha már a bélyegmegjelenésről tartunk, a világ legelső bélyegéből is láthatunk itt a tárlókban?*

– Természetesen! Bár rögtön hozzászemelem, nem ez a gyűjteményünk legértékesebb darabja.

A világ első bélyegét 1840. május 6-ai érvényességgel adták ki Angliában. Kultúrtörténeti érdekesség, hogy a bélyeggyűjtés viszont már e dátum előtt elkezdődött. A *Black Penny* néven ismert bélyegeket ugyanis már május 1-jén kiküldték a postahivatalokba azzal az utasítással, hogy csak 6-án kezdhetik árusítani. A bathi postamester azonban nem figyelte erre a szabályra, és már másnap, 2-án eladott belőlük

Kum is lehetne

zeumi séta

egyed. A vele feladott levél *bathi levél* néven került be a köztudatba – sajnos, nem a mi birtokunkban van...

– *Magyarországon mikor bocsátották ki az első bélyeget?*

– A világon az elsők között lehetünk volna a bélyegkiadásban. Az I. szekrény 14-es keretében látható a *Than Mór* festőművész által 1848-ban készített első bélyeg – pontosabban akkoriban még „postajegy” – tervrajza, amelynek kiadására azonban a szabadságharc leverése miatt már nem kerülhetett sor. Pedig ezzel mi adtunk volna ki a világon nyolcadikként bélyeget, még az osztrákokat és a franciákat is jóval megelőzve!

1850. június 1-jén került sor Ausztria első bélyegének kibocsátására, ezt Magyarország is hasz-

épp biológiaórán szerzett ismereteinek elmélyítését. Hiszen itt még az országok flórájának és faunájának ábrázolását is a legmagasabb színvonalon láthatjuk. Nem véletlen, hogy legtöbbször a nemzetek legkiválóbb grafikusai és képzőművészei dolgoznak a bélyegterveken!

– *Gondolom, egyházi témájú bélyegeket is jócskán rejtenek a múzeum szekrényeiben.*

– Így van. 2008-ban, a Biblia évében nagyszabású kiállítást is rendeztünk belőlük.

– *Az Evangélikus Élet szempontjából nem közömbös az Ön evangélikus kötődése...*

– Én valójában majd negyvenévesen, a gyermekeim jóvoltából lettem evangélikus. Katolikusnak kereszteltek, de nem volt egyházi kötődésem.

LUKÁCS GÁBI FELVÉTELE

náltak egészen az 1867-es kiegyezésig. Bár az 1867-es kiegyezési törvény értelmében jogosultak lettünk önálló kibocsátásra, a megvalósulásnak volt egy technikai akadálya: nem volt az ország területén bélyegkibocsátásra alkalmas nyomda. Mire minden politikai és technikai akadály elhárult, 1871 májusát mutatták a naptárak.

– *A múzeumban nemcsak a különböző korosztályhoz tartozó filatelistáknak találkoznak rendszeresen, de – a hagyományos tárlatvezetésen kívül – gyakran fogadnak különféle iskolai csoportokat is. Miért ajánlja – akár gyülekezeti csoportoknak is –, hogy jöjjenek el a Hársfa utcai Bélyegmúzeumba?*

– Mert ebben a gyűjteményben számtalan – kultúrtörténeti, történelmi, hadtörténeti, képzőművészeti, néprajzi, biológiai, földrajzi, és még hosszan folytathatnám a sort – megközelítési lehetőség közül választva nézelődhet, kutathat az érdeklődő, s ez valóban pártját ritkítja.

A bélyegeken rejlt reklám- és propagandalehetőségeket például már viszonylag korán felfedezték a bélyegkibocsátó országok. Épp ezért érdemes megfigyelni, hogy az egyes államok a különböző történelmi és politikai korszakaikban mit vagy épp kit tartottak fontosnak megjeleníteni ezen a mindössze néhány négyzetcentiméteres, ám a világ minden tájára eljutó felületen. Az uralkodók és a nemzeti jelképek ábrázolásán túl a mesefiguráktól kezdve az úrkutatásig nincs olyan téma, amely ne jelenne meg a bélyegeken. *Horváth Lajos* történész például bélyegeket és postai küldeményeket használva forrásanyagként írta meg *Kárpátalja* történetét.

Épp ezért mi is tervbe vettük olyan tantervek kidolgozását, amelyek segíthetik a különböző korosztályú iskolások történelem- vagy

A kislányunk hatéves lehetett, amikor bejelentette, hogy hittanórára szeretne járni. Kissé meglepődünk ezen a kérésen, de végül beiratottam katolikus hittanra. A keresztelőre azonban nem került sor, mert magam nem jártam templomba. Mivel akkoriban Pestlőrincen laktunk, felkerestem az ottani evangélikus lelkészt, *Győri Gábort*, hogy megkérdezzem, milyen feltételei vannak az evangélikus keresztelőnek. Ő annyi törődéssel és felelősségteljes szeretettel kezdett foglalkozni nemcsak a gyerekeimmel, de az egész családdal, hogy rengeteg – előbb egyéni, majd a gyülekezeti csoportokban folytatott – beszélgetés után végül nekem is helyet adott a közösségben.

– *Mi az, ami kívülállólként megfogta önt az evangélikusságban?*

– Az a végtelen derű és nyitottság, amely nekem az Istennel való kapcsolatomban felszabadult örömet jelent. Hogy nem a bűnön és az érte járó súlyos büntetésen van a fő hangsúly, hanem a Teremtővel való bizalmon és a közösségben megélt szereteten. Amikor az ember a mindennapjaiban sokszor nagyon kemény harcokat vív meg általa jónak tartott ügyekért, akkor nagyon fontos az a megerősítés, amelyet a gyülekezet közösségétől kap. Mert a világi értékrend sajnos nagyon sokszor eltér az Istenétől.

Őszintén hálás vagyok, hogy a családommal együtt egy ilyen közösség tagja lehetek.

■ BODA ZSUZSA

Első nyomású kétkracjárós, 1871

• Az 1867-es kiegyezési törvény lehetővé tette Magyarország számára az önálló bélyegkibocsátást. Az első, hazánkban gyártott példányokat *Urrein János* terve alapján réznyomással kívánták létrehozni, majd 1871. január 1-jével forgalomba hozni. A tervezett időre azonban nem érkeztek meg a réznyomó gyorsajtók, így az utolsó pillanatban a posta úgy döntött, hogy ideiglenesen könyomással állítják elő az első magyar bélyegeket.

Az elsőként kinyomtatott 2 krajcárós bélyegeken az uralkodó, *Ferenc József* arcképe foltosra sikerült. A selejtezésre ítélt ívekből azonban néhány elkerülte a sorsát, és két évvel később fel is használták őket. A gyűjtők ezeket a bélyegeket igen tiszteletlenül „*Pöttyös Jósának*” szokták nevezni.

Koleralevél, 1831 • Az 1830-ban Indiában kitört kolerajárvány Oroszországon és Lengyelországon keresztül hazánkba is eljutott. Megfékezésére lezárták a határt Galícia felől, és a záróvonalon átkelőhelyein fertőtlenítő állomásokat állítottak fel. A postai küldeményeket átlukasztották, ecetgőzzel fertőtlenítették, ennek megtörténtét pedig bélyegzéssel igazolták.

Fordított Madonna, 1923

• A tévnyomatok tulajdonképpen nyomdai selejtek addig, amíg a nyomda falain belül maradnak. Ha azonban átcúsznak a szigorú ellenőrzésen, és véletlenül forgalomba kerülnek, rögtön keresett filatéliai értéké válnak. A fordított Madonna a leghíresebb tévnyomatunk, mely az 1921–1925 között megjelent koronás Madonna sor ötezer koronás címletének hibás változata. A bélyeget két menetben nyomták – előbb a külső keretrajzot, majd a belső bélyegképet. Egy ív fordítva került a gyártás második fázisában a nyomdagépbe, így keletkezett ez a híres tévnyomat.

Templomok I. – a Deák téri evangélikus templom, 1939

• A Magyar Posta 1939-ben *Légrády Sándor* tervei alapján adta ki először a *Templomok* nevű sorozatát. Az ötvenfilléres bélyegen a Deák téri evangélikus templom látható.

Luther-blokk, 1983

• *Luther Márton* születésének ötszázadik évfordulójára jelent meg az a *Dudás László* tervezte blokk, amelyen a reformátor mellképe mellett *Wittenberg* városképe, valamint az égő pápai bulla ábrázolása is látható.

Than Mór bélyegterve, 1848 • Az 1848-as eseményekhez kötődik az első magyar bélyegnek szánt „postajegy” tervrajza is. Az akkor húszéves *Than Mór* valószínűleg feladatuk kapta ennek elkészítését *Landerer Lajos* bankjegynyomdájában. A belső bélyegképen az Erdély címerével kiegészített magyar közép címér látható, melyet ívelt formában övez a *Magyar Álladalmi Posta* felirat, ezt pedig külső keretrajzként búzakalászkok fogják közre. A talpazatot az *egy krajczár* felirat adja.

A papír szélén látható tolltisztító rajzok között szerepel az 1848. VII. 3-i dátum – ez valószínűleg a készítés napjára utal –, a sugárkoszorúval övezett 1848. III. 15. és az alatta olvasható *szabadság* felirat az akkori lelkes történelmi napokat idézi. A csinos, *Mitzi* nevű hölgy rajza, valamint a *szerelem* szó az alkotóművész fiatalember személyes dolgaiba is bepillantást enged. Az ifjú festő játékos, csúfolódó jókedvének kitéréséről pedig a *Landerer Lajos*ról mintázott, kopaszodó, hátul hosszú hajú, nagy állú férfiút ábrázoló karikatúra tanúskodik.

Magyarország új alaptörvénye bélyegblokk, 2011

• Magyarország új alaptörvényének tiszteletére április 25-én ünnepi bélyegblokkot bocsátottak forgalomba. A Magyar Posta piros sorszámozású filatéli különlegességén a papír síkjából kiemelkedő, 23 karátos aranyfóliával nyomtatott Szent Korona látható – az ékkövek helyén csiszolt üvegkristályok csillognak. A keretrajzot – *Köllő Miklós* alkotását – az Országház kupolacsarnokának *Szent István* király szobra és a boltívek díszítik. A blokkot ultraviola fénybe helyezve a *Legyen béke, szabadság és egyetértés* felirat olvasható rajta.

Bélyegmúzeum: 1074 Budapest, Hársfa utca 47.; tel.: 1/341-5526; www.belyegmuzeum.hu. Nyitva tartás: hétfő kivételével mindennap 10 órától 18 óráig. Belépőjegyek: felnőtt: 750 Ft, diák és nyugdíjas: 375 Ft, családok belépő: 1500 Ft (két felnőtt és egy vagy több gyermek); csoportos felnőtt-belépő (11–20 főig): 7500 Ft, csoportos gyermekbelépő (11–30 főig): 3750 Ft, múzeumpedagógiai foglalkozás: 400 Ft/fő. A tárlatvezetés ingyenes.

Vak vezet látót

▶ **Ahogy a résztvevők kamaszból fiatal felnőtté váltak, úgy „nőtt fel” tartalmában és lelkületében az országos evangélikus ifjúsági vaktábor is. Kezdetben csak kirándulások voltak, majd kulturális és kreatív programokkal bővült a paletta, mára pedig a lelki táplálék egyik fontos forrásává vált a vakok számára ez az egy hét nyári együttlét. A tábor eddigi, több mint húszéves történetében mindig változott kicsit, idén például megerősödött és megújult a szervező csapat.**

Annak ellenére, hogy az új szervezőknek sokat kellett tanulniuk a vakokról, a július 4. és 10. közötti

hét napban remekül működött minden. Az új emberek új színeket hoztak a részben visszajáró tagok al-

Éneklés közben

kotta csapat életébe, és szerveztségük is példás volt. *Hack János* táborvezető, aki maga is vak, elmondta, hogy érzi, ezzel a csapattal komolyan együtt lehet dolgozni.

A fiatal felnőtt vakok számára rendezett együttlétnek – amelynek idén *A Lélek gyümölcsei* volt a motója – a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium adott otthont. A negyvenöt táborozó fele-fele arányban volt vak és látó. Sok segítség is érkezett, így a látássérültek speciális igényeinek sem volt olyan nehéz megfelelni. Az áhítatokat és az istentiszteletet – immáron második éve – *Lázárné Skorka Katalin* mezőberényi lelkész, illetve az ő irányításával több teológus tartotta.

A gazdag programban szerepelt például egész napos pécsi kirándulás – amelynek a székesegyház megtekintése mellett az evangélikus templomban tartott reggeli áhítat is része volt –, csütörtökön a hidas református fatemplomra való rácsodálkozás, illetve a dombóvári Fekete

István Emlékmúzeummal való ismerkedés. Az emlékházban az íróvadászhoz kapcsolódó tárgyak és történetek felidéztek a gyermekkori és nem is olyan régi olvasmányokat, a természet no meg a fantázia gyönyörű valóságába repítve a nyár kalandorait. A Vukkal és Bogáncsal való találkozás után a templomban a fa kellemesen átható illata a szaglószerűknek jelentett élményt.

Bár a tábor ideje alatt többször is volt hőségi riasztás (ezeken a napokon nem mentek a kollégiumon kívülre), az embert próbáló időjárás nem szegte kedvét a csapatnak. A helyi programok között is mindenki talált kedvére való elfoglaltságot. Sokak épültek a csütörtök este tartott csendésán, a látók számára pedig egyedülálló, megdöbbentő élményt nyújtott egy másik este az *Érzékek színházának* előadása, amely rövid, de tanulságos bepillantást kínált a vakok világába. Igeolvasás mellett tetek sétát a vakok vezette látók – elmélyedve a bibliai

történetekben, a fizikai látást egy másfajta cserélve... A táncházak, vetélkedők a könnyedebb, míg a csendsarok és az Isten igéjével töltött percek az elmélyültebb időtöltést képviselték.

A vaktábor nem csupán a hívő látássérültek számára nyitott rendezvény: számos, az egyházon még kívül álló vak felebarátunk is évek óta visszajár ebbe a nyári közösségbe. A baráti beszélgetések, a csendességek lassan Krisztus elé hozzák a szívüket, így a misszió kiteljesedik. Habár *Hack János* látványos megtérésekről nem számolt be, mégis örvendező lelkesedéssel állapította meg: „Már elkészült az *Új ének* ifjúsági énekeskönyv speciális, Braille-írású kiadása. Ezekből az énekekből szoktunk énekelni, és az énekeken keresztül lehet rajtuk érezni, hogy most már keresik azt az utat, amelyen szeretnének menni, azt a biztos pontot, amelyhez szeretnének tartozni. Ezért is jó ez a közösség...”

■ TOM KÁROLY

Vargyasi fordulópont

Huszonöt evangélikus fiatalnak nyújtott otthont nyolc napra július közepén Erdélyben a – természetvédelmi területként óvott – Vargyas völgye. A tizennégy-húsz év közötti résztvevők a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház öt gyülekezetéből – Apácáról, Csíkszeredából, Hosszúfalu-Fürészmezőről és Sepsiszentgyörgyről – érkeztek a kalandokat ígérő nomád táborba. A programok lebonyolításában *Simonné Nagy Ica* és *Domokos Jenő* táborvezetőknek *Nánási Sámuel*, *Kalit Eszter*, *Oláh Orsolya*, *Tóth Noémi* és *Halmágyi Csaba*, valamint néhány apácai gyülekezeti tag segített.

A résztvevők többsége egy-egy nagy döntési helyzet előtt áll. Kinek új iskolát, új lakóhelyet, kinek egyetemet kell választania. Nem véletlenül lett tehát a tábor témája a *fordulópont*. József megpróbáltatásokkal teli élettörténete és Pál apostol életének fordulópontjára tekintve a táborlakók közösen gondolkodhattak, miként segít a keresztény életszemlélet, a hitbeli stabilitás a krízishelyzetek átélésében és az Isten által kijelölt célok elérésében.

A táborozók emellett – többek között – kézműves-foglalkozásokon vehettek részt, sőt sziklamászásra is lehetőségük nyílt.

■ – KALITE –

Ökumenikus napköziben

Ökumenikus napközi gyerektábort tartottak július 4. és 8. között a Veszprém megyei Takácsiban, a helyi evangélikus és református gyülekezet közös szervezésében. Az öt délelőtti felölő programon több mint harminc gyerek vett részt.

■ VASS KÁROLY felvétele

Tüvel, koronggal, ecsettel

▶ **Az egyházunk gyermek- és ifjúsági osztálya által szervezett országos evangélikus hagyományörző kézművestábor, a szokásokhoz híven, idén is tematikus programot kínált az általános iskolás gyermekeknek és gimnazista fiataloknak. Két éve a textil és a szövet került középpontba, tavaly a növények adták a vezérfonalat. A 2011. év motója a *Fények és színek* volt. A kőszegi Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Informatikai Szakképző Iskola és Kollégium épületében június 26. és július 2. között megrendezett tábor programját *Martonné Némethy Márta* táborvezető foglalta össze.**

– A tábor egyes napjainak egy-egy szín adta a vezérfonalát, beleértve a reggeli és esti áhítatokat, a tárgyak készítését és a beszélgetéseket is. Például a „piros napon” a vérrel és a tüzzel kapcsolatos, a kéken a vízről, az arany esetében pedig a kincs-

is, egyes délutáni szabad programok lebonyolításában számíthatunk a komoly segítségükre – felnővekszik az utánpótlás.

Sok alsó tagozatos táborozónk is volt, közülük jó néhányan a közeli gyógygyógypedagógiai intézmény tanu-

sem. Persze voltak közös, mindenki számára nyitott foglalkozások is. Ami az alkalmazott technikákat illeti, a táborozók választhattak például az agyagozás, fafaragás, varrás, hímzés, márványozás, kötélverés és üvegfestés közül, és készültek alkotások papírból, zsenliadrótból, gyöngyből és nemezsből is.

Lelki táplálékkal *Bonnyai Anna* elsőéves teológus szolgált. A záró istentiszteletet *Németh Katalin* hatodéves teológus tartotta Nőé Istennel kötött szövetségéről, a szívárvány üzenetét helyezve a szívekre a táborral kapcsolatban is. Ezen az alkalmon a szülők is részt vettek, akik – nem melleleg – előtte megtekinthették a kis alkotóknak a tábor során készített kéz-

MARTONNÉ NÉMETHY MÁRTA FELVÉTELEI

ről szóló igehelyek kerültek reflektorfénybe. Azokon a napokon, amelyeken az egyházi esztendő liturgikus színei között is megtalálható szín szerepelt, felhasználtuk ezt a tényt, és beszélgettünk arról is, hogy például mely ünnepeken milyen színű az oltár- vagy a szószékterítő.

A táborban harminchat gyermek és ifjú volt együtt, többen közülük már évek óta törzstagjaink. Három gimnazista – két lány és egy fiú – például már tekinthető akár segítőknek

lói. Az alkotás öröme, a közösség ereje mindenkit felüdített, de számukra különösképpen fontos volt egy ilyen jellegű közösség megélése.

A délelőttiök a barkácsolásnak szenteltük, majd délutánonként mindenki magának választhatott programot. Sokan folytatták ilyenkor a már megkezdett munkát, de volt, aki inkább kosarazott vagy focizott. A társaság természetesen személynre szabott és az életkoruknak megfelelő feladatokat kapott, hogy ne maradjon el a sikerélmény

művesmunkáiból rögtönzött kiállítás is. Bár csak napi egy tárgyat volt kötelező elkészíteni, a lelkes társaság jelentős része jellemzően nem állt meg három-öt alkotás létrehozásáig, így volt mit hazavinni az előkelő helyre rakni a vitrinekben...

Idei egy hetünket azzal zárhattuk, hogy a hagyományörző tábor lassan maga is hagyománnyá válik, de a jövő reménységével: terveink szerint jövő nyáron ismét lesz kézművestábor Kőszegen.

■ KGYT

Isten megelőző szeretete

► Bár még csak júliust mutat a naptár, a bibliaolvasó *Útmutató szerkesztője, Tamásy Tamás* lelkes már a jövő esztendei magyar nyelvű kiadáson dolgozik. *Új nap – új kegyelem* rovatunk mintájára arra kértük, ossza meg gondolatait Olvasóinkkal az előttünk álló, augusztus első hetére kiírt ígék alapján.

Vasárnap • *Ti azt mondjátok: Ma vagy holnap elmegyünk abba a városba. Inkább ezt kellene mondanotok: Ha az Úr akarja és élünk, és ezt vagy azt fogjuk cselekedni.* (Jak 4,13.15) Sokan úgy gondolják, hogy az életük saját kezükben van. Ebből a nézőpontból tűzik ki céljaikat, és azok eléréséhez így készítik el terveiket is. Pedig még azt sem tudják, mit hoz a következő perc az életükben. Az ige ma figyelmeztet minket is: életünk Isten kezében van. És ez örömmel kell, hogy eltöltsön minket, hiszen ő csak jót akar nekünk. Ha az ő akarata szerint tervezzük, indulunk és cselekszünk, örömteljes lesz az életünk!

Hétfő • *Ilyen bizodalomunk pedig a Krisztus által van Isten iránt.* (2Kor 3,4) Az embert elválasztja a bűne Istentől, ezért bizalmatlan az ő szerető és neki csak jót akaró Istennel szemben. Ezt a bizalmat emberi akarat nem, csak az emberhez a golgotai kereszt Krisztusában lehajló és általa bűnbocsánatot kínáló Isten állíthatja helyre. Aki töredelmes szívvel letérdelnek a keresztfá alatt, és hittel néznek fel a kereszt Krisztusára, azok Isten bűnösöket mentő szeretetének erőterébe kerülnek. Aki Isten szeretetének csodája előtt térdre hullanak, azokban bizalom ébred Isten iránt, mert tudják, hogy ők megváltottak: a bűn hatalmából megmenekültek, részük már nem a halál, hanem az élet.

Kedd • *Pál írja: Az Isten irgalmára kérlek tehát titeket, testvéreim, hogy okos istentiszteletként szánjátok oda testeteket élő és szent áldozatul, amely tetszik az Istennek.* (Róm 12,1) Amikor Isten áldozatot kíván tőlünk, akkor nem a javainkat, családunkat, egészségünket kéri, hiszen ezeket mind tőle kaptuk. Ő azt kéri tőlünk áldozatot, ami valóban a miénk, amihez neki semmi köze, hiszen nem tőle van: bűneinket. Ez valóban áldozat, mert a legkevésbé ezektől szeretünk megszabadulni. Pedig bűneink megvallása, letétele, a bűnbocsánat kérése és annak elfogadása nélkül nem beszélhetünk Istennek odaszánt, áldozatos életről.

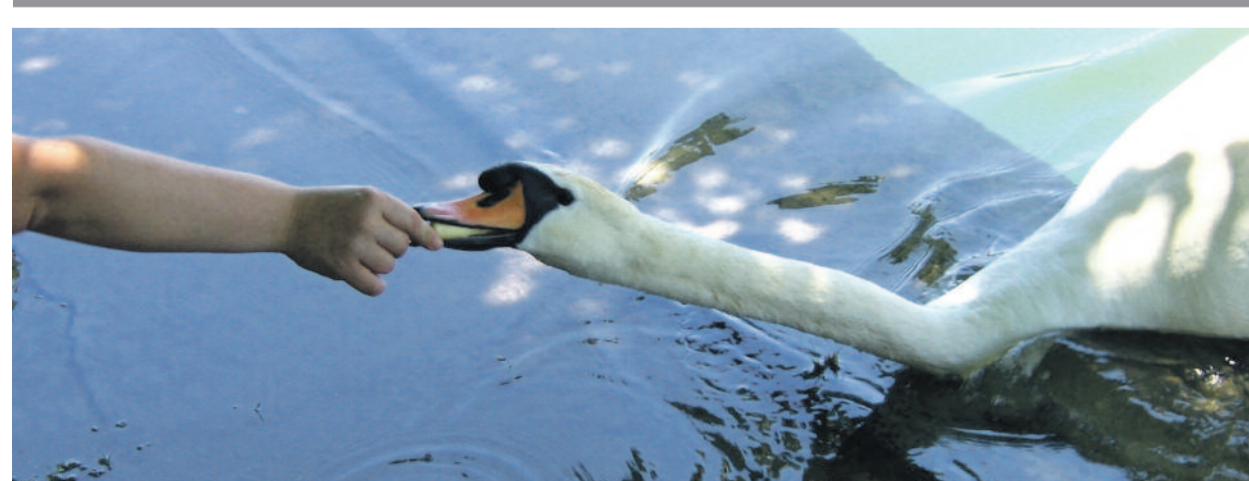
Szerda • *Semmit ne tegyetek önzésből, se hiú dicsőségvágyból, hanem alázattal különbnek tartásotok egymást magatoknál.* (Fil 2,3) Az ember, mielőtt bármibe belefogna, felteszi magának a kérdést: „De ki az én felebarátom?” Ki az, aki megérdemli a segítségemet, akit megillet az én szolgálatom, szeretetem és alázatom? Ki az, akit különbnek kell tartanom magamnál, akinek a haszná-

ért nem szabad a saját hasznomra tekintenem? Az ige szerint az egyértelmű válasz ezekre a kérdésekre ez: minden ember olyan felebarátom, akinek a hasznát nézve neki alázattal és szeretettel tartozom! Olyan üzenet, amelyet csak akkor fogunk megérteni, ha nem önmagunkra tekintünk, hanem először Jézusra nézünk, és azután a másik emberre Jézuson keresztül tekintünk!

Csütörtök • *Akikről pedig ezt eleve elrendelte, azokat el is hívta, és akiket elhívott, azokat meg is igazította, akiket pedig megigazított, azokat meg is dicsőítette.* (Róm 8,30) Isten elhívását és a hozzá kapcsolódó ígéretét semmi nem változtathatja meg. A keresztesség pillanatától kezdve Isten hűségesen számom tart, hozzá tartozónak tekint minket. Hiszen ő eleve mindent megtett értünk: megszületett Fiát a szent éjszakán elküldte ebbe a világba, nagy-pénteken a golgotai keresztfán odaadta halálra, s harmadnap, húsvét hajnalán feltámasztotta, hogy bűnbocsánatunk és életünk legyen. Ezt tette értünk személyesen, „hiszen az Isten ajándékai és elhívása visszavonhatatlanok”. (Róm 11,29)

Péntek • *Ha valakinek nincsen bölcsessége, kérjen bölcsességet Istentől, aki készségesen és szemrehányás nélkül ad mindenkinek, és meg is kapja.* (Jak 1,5) Salamon király rádöbbsent, hogy önmagában nincsen bölcsessége, ezért kérte azt Istentől. A modern ember úgy véli, hogy önmaga bölcsességével el tud igazodni az életben, neki nincsen szüksége felülről jövő bölcsességre. Sokszor kemény élethelyzeteken keresztül kell rádöbbsennie, hogy ez nem így van. A bölcsesség ott kezdődik, amikor az ember felismeri a valódi állapotát, és megtapasztalva Isten hatalmát, hozzá fordul bölcsességért. És ő a hozzá forduló készségesen meghallgatja.

Szombat • *Mi azért szeretünk, mert ő előbb szeretett minket.* (1Jn 4,19) Szeretni azt jelenti: a másikat magam elé helyezni, szeretetben megelőzni, a másikért cselekedni, élni és meghalni. Isten szeretete valóban ilyen megelőző szeretet. Isten megelőzőt minket, és megszületett Fiát, Jézus Krisztust odaadta értünk a golgotai keresztre. Ő valóban halálig menően szereti az embert. Aki meg tudja nyitni szívüket ez előtt a szeretet előtt, és rá tudnak hagyatkozni Isten életadó szeretetére, azok ebből a szeretetből meríthetnek, ebből élhetnek minden körülmények között.

FOTÓ: DR. KÁROLY-ÁGOSTON MÁRTA

SZÉP ERNŐ

Jézus Krisztus

Emberek istene,
Istennek embere,
Te lehajtott fejú,
Mecszegezett kezű,
Leszegezett lábú,
Lecsukódott szemű,
Te megfagyott ajkú,
Te kihasadt szívű,
Te örökre vérző,
Útszél elhagyottja,
Mezítelen testű,
Hófehér szemérmes.
Tavasszal lombtalan,
Nyáron napon égő,
Te ősszel megázó,
Te télen megfázó,
Szélben takaratlan,
Viharban búvatlan.
Te nappal életlen,
Éjszaka fekvetlen.
Özvegyek karója,
Leülő koldúsnak
Támasztó párnája,
Minden úttalannak
Útmutató fája.

Gyermekek rokona,
Véneknek pajtása,
Vándoroknak botja,
Bohóknak tútora,
Pásztorok vezére,
Juhok gyapjújából
Tövist választó,
Szamár hosszú hátát
Végig simogató.

Jajnak trombitája,
Sóhajnak vonója,
Némának ekhója,
Könnyeknek kendője,
Éhes vendéglője,
Te kenyér bor és hal.
Bénának fürdője,
Esetnek mentője,
Vakoknak gyertyája,
Poklosok barátja,
Halálnak doktora,
Mindenki testvére,
Egyetlen magános.
Te másról beszélő,
Te tengerre lépő,
Te egekre néző.
A kónoknak grófia,
Hercegek hercege,
Királyok királya,
Szegények szegénye,
Harminc ezüst érő,
Harminchárom éves.

Te felhőbe szálló,
Te mennyekben járó,
Tejúton sétáló,
Fényességben álló,
Szivárványra dülő,
Te angyaltanító,
Te bárányt vezető,
Galambnak gazdája,
Kelet majjorsa,
Nyugat bíborosa,
Csillagok csillaga,
Örök trónörökös,
Örökös boldogság.

Jézus Krisztus.

Oltárkép a bélyegen

A bélyegnek bérmentesítési szerepén túl számtalan egyéb tükröződése van. Történelmi, kultúrtörténelmi, művészettörténelmi vonatkozásai sokrétű megközelítési lehetőségeket nyújtanak. Mivel tervezésével nagyrészt elismert képzőművészek foglalkoznak, a nyomtatásnál sokszorosításra felhasznált eredeti grafika nem-

ság-freskóján az Úr arca mennyire hasonlít egymáshoz. A két arcot számítógépén összeillesztette, és megdöbbenve látta, hogy nemcsak hasonlítanak, hanem minden vonásukban azonosak.

„Megértettem belőle – mondta a művész –, hogy az Atya a Szentlélek által valóban megmutatta magát nekünk a Fiúban, mint ahogy Jézus mondja *Szent János evangéliumában*: »Aki engem látott, az Atyát is látta.«” Ennek a számítógépes grafikának az alapján készült el a bélyeg, majd a művész ecsetet fogott, és olajban is megfestette a képen látható Krisztus-fejet.

A festmény és a bélyeg által közvetített üzenet tökéletesen érthető. Mivel Masaccio nem láthatta a leplet, Svindt Ferenc felfedezése azt sugallja, hogy bárhol élünk és bárhogy gondolkodunk is, van a világon valami – és ez a valami épp a lényeg –, amit földrajzi, nemzeti, világnézeti hovatartozástól függetlenül valamennyien egynek tudunk. Ez a tudás pedig összeköt bennünket, hiszen a megváltás mindenkinek szól.

■ NIKODÉM GABRIELLA

HETI ÚTRAVALÓ

„Így szól az Úr, a te teremtőd: Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!” (Ézs 43,1)

Szentháromság ünnepe után a 6. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi által az Ursten a bűn sötétségéből az örök élet világosságára – a keresztesség ajándékával – megtérésre hív. Egyszületett Fia, „Krisztus szereti az egyházat, és önmagát adta érte, hogy megszentelje, és megtisztítsa a keresztességgel az ige által”. (Ef 5,25.26; LK) S mert „Jézus Krisztus a világ világossága, nála van örökké az élet forrása”. (GyLK 699) Isten a keresztességben bűnbocsátó szeretete zálogát adta nekünk; reformátorkunk számára (is) állandó erőforrást jelentett e tény: „Baptisato sum!”: „Meg vagyok keresztelve!” Mi se felejtjük el az örök *Vagyok* heti igénkben adott kijelentését, melynek az „indiklása”: „Mivel drágának tartalak, és becsesnek, mivel szeretlek...” (Ézs 43,4) Jézus utolsó parancsa ma is érvényes: „Menjetelek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében...” (Mt 28,19) Pál szerint mi is „az ő halálába kereszteltettünk”. „Ha pedig meghaltunk Krisztussal, hisszük, hogy vele együtt élni is fogunk”. (Róm 6,3.8) Egyiptomból kivonulva „Izrael fiai szárazon mentek be a tenger közepébe, és a víz jobbról-balról falként állt”. (2Móz 14,22) Ők „Hit által keltek át a Vörös-tengeren”. (Zsid 11,29) Péter a pünkösdi prédikációját követő „Mit tegyünk?” kérdésre ezt válaszolta: „Térjetelek meg, és keresztelkedjetelek meg valamennyien Jézus Krisztus nevében, bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát.” (ApCsel 2,38) Pál és Szilász – ugyanezen kérdésre – így felelt a filippi börtönőrnek: „Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülj mind te, mind a te házad népe!” S ő „azonnal megkeresztelkedett egész háza népével együtt”. (ApCsel 16,31.33) Jézus a benne hívó kicsinyeket állítja elének példaként: „Bizony, mondom néktek, ha meg nem tértek, és olyanok nem lesztek, mint a kisgyermek, nem mentek be a mennyek országába.” (Mt 18,3) A páska ünnepe előtti napon délután halt meg Jézus, az Isten Báránya; éppen abban az órában, amikor megölték a páskabarányokat! S „mivel látták, hogy már halott, (...) az egyik katona lándzsával átszúrta az oldalát, amelyből azonnal vér és víz jött ki. Aki pedig látta ezt, az tesz róla bizonyosságot...” (Jn 19,33–35) Így „Ő az a Jézus Krisztus, aki eljött víz és vér által”. (1Jn 5,6) Dr. Luther tanítása: „Krisztus a keresztességben minden időre belevegyítette ártatlan, piros véréét. Miért? Mert a szent keresztességet is ugyanaz a vér szerezte meg nekünk, amely értünk kiomlott és bűneinkért megfizetett.” Nem csak (!) a szárdisziaknak üzeni a felmagasztalt Úr Krisztus: „Ébredj fel”, „és térj meg!” „Aki győz, azt öltöztetik fehér ruhába, annak a nevét nem törölöm ki az élet könyvéből...” (Jel 3,2.3.5) Minden kereszteléskor felhangzik az ige: „Aki hisz, és megkeresztelkedik, üdvözül...” (Mk 16,16) „Mert a keresztesség és a hit / Megnyitja a menny kapuit, / Hogy soha el ne vesszünk.” (EÉ 320,4)

■ GARAI ANDRÁS

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Ökörszem

Néztél már közelről egy ökör kicsit mindig nedves szemébe? Ha igen, akkor tudni fogod, miért nevezik éppen így ezt az apró madarat.

Rövidke farkát hetykén felfelé tartva egér módjára bujkál a legsűrűbb bokrok között, rózserakásokban, indák szövényében, ahol apró rovarokra és pókokra vadászik. Állandó madár, egész évben nálunk van, de az erdőből télire gyakran a nagy nádasokba húzódik.

Mindenre figyel, észreveszi a legkisebb mozgást is, és ha valami gyanúsat tapasztal, nyomban hangosan cserregni kezd. A Dinnyési Fertő Természetvédelmi Területen átfolyó Kajtori-csatorna mentén ez a cserregés figyelmeztetett, ha róka vagy menyét bujkált a nád között. Ilyenkor megálltam, és csendesen vártam. A láthatatlan kismadár izgatott hangja mind közelebről hallatszott, aztán, talán tíz méternyire tőlem, róka lépett ki a nád közül. Megállt a gáton, körülnézett, de mert nyomban meglátott, lompos farkával nagyot csapva visszaugrott a nád sűrűjébe. Máskor hermelint, egyszer pedig görényt láttam a kis ökörszem segítségével.

Persze nem mindegyik ökörszem telet a nádban. Késő ősztől gyakran felbukkannak a parkokban, de a kertekben is, ha ott sűrű bokrokat találnak.

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

partoldalból kilógó gyökerek között, de gyakran a fészüket is ott építik. A természetükhez képest nagy fészkek főleg száraz levelekből áll, a belsejét mohával, szőrrel és pihetollakkal bélelik. Az építést a hím kezdi, néha három helyen is egyszerre, közülük aztán a párja választja ki azt, amelyet közösen befejeznek.

Április és július között két alkalommal költenek, egyszerre hat-hét fiókát nevelnek. Amíg a tojó kotlik, a hím sokat énekel, és én mindig elcsodálkozom azon, hogyan tud ez a kis madár ilyen hangosan dalolni. Amikor a fiókák elhagyják a fészket, szüleik néhány napig még etetik őket, de nagyon hamar megtanulják, hogyan keresse-

RAJZ: BUDAI TIBOR

Akadtt olyan is, amelyik két egymást követő évben az állatkert pálmaházában telet. Ősszel surrant be valamelyik nyitva hagyott oldalajtón, tavasszal aztán ugyanúgy távozott. Amíg odakint nagy pelyhekben hullott a hó, ő a kellemes melegben bujkált a sok trópusi növény között. A látogatók valószínűleg azt hitték, hogy az állatkert „állományába” tartozik, nem sejtették, hogy egy nagyon ügyes kismadarat látnak, amelyik a hófedte hideg erdőt a meleg pálmaházzal cserélte fel.

Az ökörszempárok a dús aljnövényzetű erdőt, ott is elsősorban a patkóvölgyeket kedvelik. Bujkálnak a

nek maguk is pókokat, rovarokat, és ettől kezdve már mindegyikük a maga útját járja, elszélednek.

■ SCHMIDT EGON

Kérdések

1. Mit gondolsz, milyen súlyú egy ökörszem?
2. Valóban ő a legkisebb madár Európában?
3. Mennyit nyomna egy ökörszemtojas, ha mérlegre tennénk?

Válaszok: 1. 9 gramm; 2. nem, a kistestű madár még kisebbek, tömegük csupán 5 gramm; 3. 0,7 grammot

Az ötezer ember megvendégelése

János evangéliumának 6. fejezetének első tizenöt versében is olvashatunk Jézusnak arról a csodatételéről, amikor ötezer embert vendégelt meg. Az alábbi totó segít feleleveníteni a történetet. A helyes válaszok betűiből egy szót tudtok összeolvasni.

Melyik vizet kereste fel Jézus?

o a Galileai-tavat **a** a Vörös-tengert **k** a Jordán folyót

Kik voltak vele?

é egyedül volt **h** a tizenkét tanítvány **t** a tizenkét tanítvány és nagy sokaság

Mit csinált Jézus a hegyen?

e tanította az embereket **j** imádkozott **ö** aludt

Amikor esteledett, miért aggódtak a tanítványok?

d fájni fognak **cs** az emberek éhesek, nem lesz mit enniük **a** nem tudnak hol aludni

Mennyi ételmük volt?

sz két árpakenyér és öt hal **í** három árpakenyér és öt hal **a** öt árpakenyér és két hal

Kinél volt ez az étel?

gy Andrásnál **u** Péternél **l** egy kishűnél

Mit csinált Jézus az étellel?

d hálát adott, és szétosztotta az emberek között **c** visszaadta a tulajdonosának **r** azt mondta Péternek, hogy csak a gyerekeknek adjanak belőle

Miután mindenki jóllakott, mennyi maradék lett?

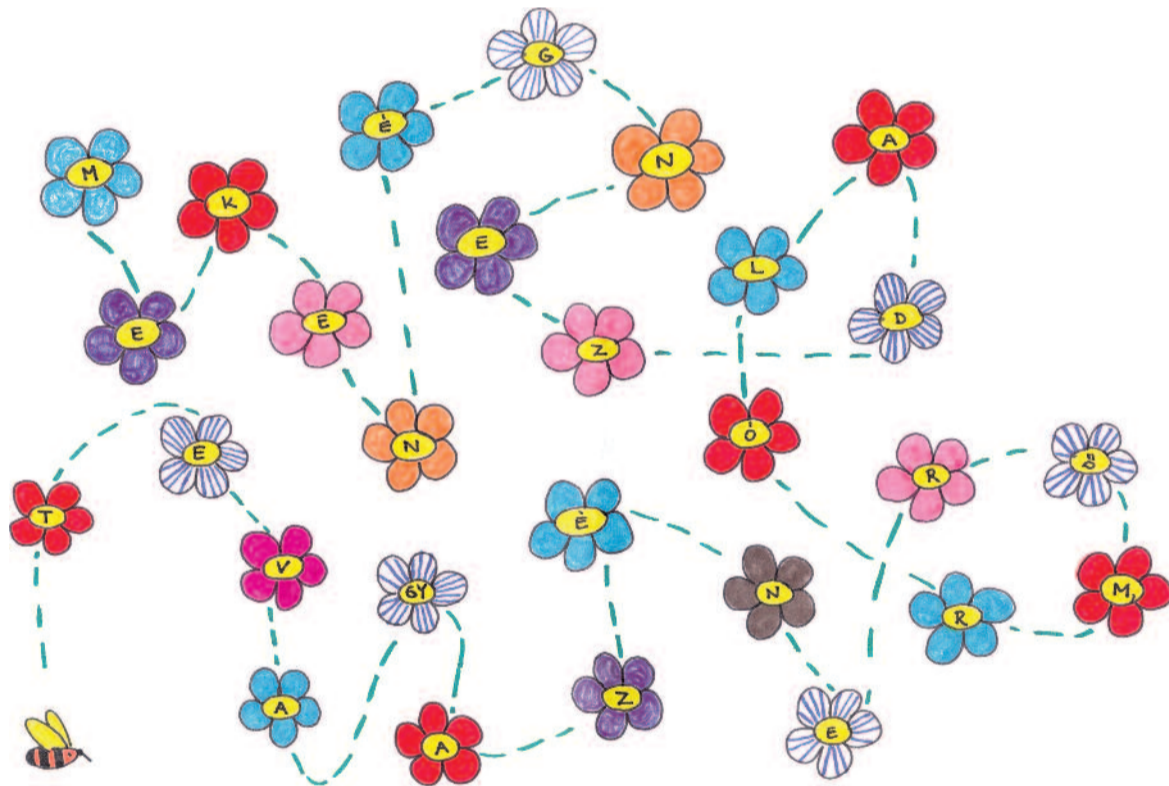
f két kosár **t** tizenkét kosár **e** huszonkét kosár

Mit csinált Jézus, amikor látta, hogy az emberek hálából királlyá akarják őt tenni?

g boldog volt **k** számárhátra ült, és bevonult Jeruzsálembe **é** egyedül visszament a hegyre

Szorgalmas méhecske

Kövessétek a méhecske útját! A virágokba írt betűkből az 59. zsoltár egy mondatát olvashatjátok össze.

Megfejtés: .....

Nagymosás

Írjátok be a száradó ruhák neveit a négyzetekbe! A rózsaszínnel megjelölt betűkből egy bibliai nevet olvashattok össze, ha az alsó számozott helyekre bemásoljátok a megfelelő sorszámú betűket.

Vallási turizmus – egy protestáns teológus megközelítésében

Fából vaskarika, létező tényező, avagy az út újrafelfedezése?

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Teológiai alapok

Az ember *homo viator* (úton levő ember), Isten népe, az egyház pedig az újszövetségi *Zsidókhöz írt levél* gondolkodásmódja szerint *communio viatorum*. Ezek a kifejezések jelzik, hogy az emberi lét – az egyéni és a közösségi lét – egyik legősibb és legtöbbet eláruló képe az út. Az út immanens értelemben a bölcsőtől a koporsóig, transzcendens értelemben azonban a teremtő Istentől az Istenrel való örök közösségig.

Idős bencés testvérem tanított meg – még gyermekkoromban – a rendalapító mélysegesen bölcs gondolatára: „Mindig azért indulunk el egy útra, hogy bennünk is elinduljon valami.”

Mindezen igazságok mellett azonban a kereszténységet, azon belül a protestantizmust egy olyan „bejelentés” foglalkoztatja, amelynek hátterében ugyan ott van az *Ószövetség* világa, eseménysoara és gondolkodásmódja, mégis alapvetően új és megdöbbentő. Jézus azt mondja: „*En vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csak én általam.*” (Jn 14,6) Ha tehát a Biblián orientálódó kereszténység útról beszél, akkor nem csupán valamivel, hanem valakivel van dolga.

A kereszténység alapvető kérdése, hogy az ember úton van-e. Helyben toporog, vagy útra kel? Téblábol, ücsörög, vegetál, túléli, vagy felvállalja az utat, az út fáradsalmait, a cél felé haladás megerőltető voltát?

A vallási turizmus nagyon gyakorlati felvetései és tennivalói közepette ezt az alapvető kérdést elfelejtjünk több mint hiba... A zarándoklatok eredeti szándékuk szerint erről szóltak. Vajon a mai gyakorlatban betöltik-e eredeti funkciójukat, hogy tudniillik a lomha, átvitt értelemben is mozgáshiányos, az élménytársadalom pótcselekvéseiben és a fogyasztói társadalmak zsákutcáiban topogó embert útnak indítják?

Emlékhelyek – szent helyek

Az evangélikus ember számára is vannak szent helyek. Sőt a protestáns liturgia ugyanúgy felszentelt helyeket, épületeket szakrális használatbavétel esetén. De! És ez a „de” nagyon fontos: a hely nem önmagában szent, nem bír mágikus erőterrel. Nem is csak azért szent, mert Isten teremtett világának része. (Isten világot létrehívó szava az egész teremtést megszentelte, s a megváltás nagypénteki eseménye óta a kárpit kettéhasadt, így megszűnt az átjárhatatlan és egyértelmű elválasztóvonal szent és profán között.) És nem is csupán azért lehet szent a hely, mert különleges emberi, közösségi emlékek fűződnek hozzá. Hanem elsősorban azért, amiért a biblikus korok és az egyháztörténeti idők embere megjelent (néha egy-egy kővel, néha más jellel vagy éppen épülettel) egy-egy helyet: az Istennel való találkozás helyeit, illetve Isten kiemelt működési területeit.

Az emlékezés ugyanis sohasem nosztalgizálás, hanem Isten múltbeli tetteinek jelenlétévé tétele. A szent helyen így Isten aktív, aktuális, cselekvő jelenlétének átéléséről lehet szó.

Emlékhelyekre ellátogatni hasznos, lelket, szellemet gazdagító. Az igazi

kérdés azonban az, hogy amikor útra kelünk, bennünk is elindul-e valami. S ez már nemcsak az útra vállalkozó, hanem az utat kínáló, szervező, intéző személy vagy cég felelőssége is.

Protestáns tradíció – ökumenikus közeledés

A reformáció sodrában minden napirendre került, amivel kapcsolatban az egyháztörténelem első másfél ezer évében visszaéléseket vétek felfe-

FOTO: HARTYÁNYI GÁBOR

dezni. Ahogy ez lenni szokott – a történelemben bőven találunk példát nagy kilendülésű ingamozgásokra – , a rossz példák, netán visszaélések nyomán a protestantizmus sok helyen és hosszú időre törölte a zarándokutakat, búcsújárásokat, vallási utakat a közösségi programok közül.

Ahol az „útra kelés” maga is pótcselekvésnek bizonyult (tudniillik azzal kecsegtetett, hogy a hit, a keresztény élet helyett valami Isten előtt beszámítható jó cselekedetként hajtható végre), ott az evangélikus reformáció hatására negligálásal reagáltak. Lehet – jegyezzük meg önkritikusan –, hogy ezzel sok esetben a gyermeket is kiöntöttük a fürdővízzel együtt. De a jelzés félreérthetetlen volt.

Az embert egyedül a hite által fogadja el Isten, a kegyelemnek nincs szüksége semmiféle teljesítményre. Minden jó cselekedet csak a hit gyümölcse lehet. Bárhova utazhat, igyekezhet az ember, bármilyen teljesítményt nyújthat (kilométerben, fáradságban, lemondásban), nem válik Isten előtt igazzá. De ha rábízta magát – a hit bizalmával – Istenre, akkor képes hegyet-völgyet bejárva a legmegerőltetőbb úton is végigmenni.

Az ökumenikus közeledések évszázadában (a 20. században) többek között elindult egy nagy tanulási folyamat is. Az egyes felekezetek rádöbentek, hogy nem a válaszfalakra kell rámeredni, hanem érdemes arra koncentrálni, ami összeköt, vagy észrevenni a másik szingzardagságát. Sok mindent újra megtanultunk – egymástól.

Amikor a szekularizáció kezdte kijozánítani a kereszténységet, akkor kezdtünk rájönni a közös kincsek értékére, erejére. És ezek közé tartozik az út. Igen, a gyakorlati materializmus közegében a jelképeket újra felfedezve az út szimbólumát együtt tanulja a lassan kisebbséggé tisztuló kereszténység.

A protestantizmus is újratanulta a zarándokút fogalmát, és sajátos, elsősorban bibliai (s csak másodsorban egyháztörténeti) utakként értelmezte (Szentföld, Pál apostol missziói útjai, ógyházi emlékek stb.). Európában a nagy tömbökben élő evangélikusság (Svédország, Norvégia, Dánia, Finnország, Németország) kezdett megnyílni a kisebbségben élő egyházak felé, és látogatóprogramok sokasága indult el.

A kisebbségben vagy szórványban élő felekezetek természetes vágya a

nagyobb, átfogóbb közösség megélése. Ezért jöttek létre és szaporodnak a határokon is átvelő testvér-gyülekezeti vagy testvéregyházi kapcsolatok. Ezek alapvető célja az összetartozás megélése, az egymás hite és élettapasztalata által való erősödés és gazdagodás.

Üzlet vagy tartalom

A vallási turizmus kinek tartalmi kérdés, kinek pedig üzlet. Mindkét esetben szükség van kontrollra és egészséges önkontrollra. A vallás képviselőinek nemcsak lehetőségük, de kötelességük is, hogy gondoskodjanak a „hitbeli minőségbiztosításról”.

A népi kegyesség sokszor nagyon távol áll az egyház hivatalos tanításától. A gyakorlati ateizmus után megjelent új vallásosság igényeivel könnyen vissza lehet élni és látszatkeresztény értékeket, szellemi, lelki műanyagokat kínálni valódi kincsek helyett. Ma is fenyegeti a vallásos turizmust az a veszély, hogy – a hivatalos dogmatikától lényegileg eltérő tanok és érzésvilágok nyomán – valamiféle szinkretista vallásosságot kínál, amely nem az egyházi integrációt és általa a kereszténység minőségi gazdagodását segíti, hanem tévhitekhez, olykor – urambocsá! – babonáságokhoz vezet. A vulgáris kereszténység nemegyszer vetekszik a szekularizmus ördögi erőivel.

Ezért ismételen a vendéglátásban, útszervezésben érintettek felelősségét kell hangsúlyozni. A kereszténység feladata – meggyőződésem szerint a vallási turizmusé is – nem az igények kiszolgálása, hanem az igények ébresztése: ébresszen igényt a mélyen emberi iránt, igényt a méltóságot adó találkozásokról, igényt az Istennel való találkozás iránt.

Találkozók

Evangélikus szempontból ezért a vallási turizmus kulcskifejezése: a találkozás. Elvi és gyakorlati értelemben egyaránt. Ehhez csatlakozik a hitgyakorlás, az elmélyülés, a feltöltődés, a külső-belső békeességteremtés, a megbocsátani tudás, a lelki teherletétel és a bocsánat megtapasztalása. Mindehhez emberi találkozásokra és Istennel való találkozásra van szükség.

Említsünk néhány konkrétumot! Nem szabad megfeledkeznünk arról a Magyarországon páratlan eseményről, hogy a világ evangélikussága 1984-ben, tehát még a szocializmus időszakában Budapesten tartotta hetedik világyűlését, s ez olyan mozgolódással járt (akkor még nem ismertük a vallási turizmus terminus technicusát), amely világegyházi, európai és országos szinten egyaránt évtizedekre meghatározó volt.

A Kirchentag Németország legnagyobb vallási megmozdulásai közé tartozik. A két évenként megrendezett, külföldi látogatókat is vonzó találkozóhoz százezrek vesznek részt. (Hasonlót szerveztek már a közép-európai régióknak néhány éve Prágában is.)

Európai keresztény találkozókról mind az Európai Egyházak Konferenciájának, mind pedig az Európai Protestáns Egyházak Közösségének (GEKE, korábban Leuenbergi Közösség néven volt ismert) szervezésében tudunk.

A taizéi mozgalom, ez az eredetileg protestáns gyökerű szerzetesi

közösség kezdettől fogva meghatározó volt a magyar evangélikus ifjúság és értelmiség számára. A taizéi programokon és a közösség által szervezett nagy európai találkozókra igen sok magyar – köztük protestáns – fiatal vett és vesz részt.

Ma a magyar evangélikusság számára a vallási turizmus legfontosabb területe ugyanakkor a testvéregyházi, testvér-gyülekezeti kapcsolatok köre. Ennek hátterében is izgalmas történelem áll. A Magyarországi Evangélikus Egyház háromnemzetiségű (magyar–szlovák–német). Így a Bajorországi Evangélikus Egyházzal, az Ausztriai Evangélikus Egyházzal, a Szlovákiai Evangélikus Egyházzal, az erdélyi magyar és szász evangélikus egyházzal, valamint a Vajdasági és a Szlovén Evangélikus Egyházzal való kapcsolat országos és egyházközi szinten is élénk: csereprogramok, látogatások, rétegrendezvények, kulturális alkalmak zajlanak, spirituális-istentiszteleti közösségépítés folyik. Ezek nem kirakatrendezvények, hanem eleven kapcsolatok megnyilvánulásai.

Vendégfogadó készség

Korábbi munkakörömben sokat foglalkoztam ezekkel a rendezvényekkel, utazásokkal, találkozókkal. Ma egy – a vallási turizmus szempontjából – másfajta munkában kamatoztatom teológiai és gyakorlati tapasztalataimat. Egy oktatási és konferencia-központ élén dolgozom negyedik éve. Ez a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ. A Balaton északi partja és a Káli-medence különösen vonzó turisztikai látványosság. A Balaton-felvidék számtalan egyházi emléke (templomok, kolostorok stb.) sok kirándulót mozgat meg. Ebben a térségben működik egész évben nyitva tartó intézményünk. Tehát nem a máshova, hanem a hozzánk vezető utat szervezzük, az az helybe várjuk a belső, lelki, szellemi útra elszántakat.

Mit kínálunk az igényes, fészekmeleg, „keresztény stílusú” vendéglátáson kívül (amely alapvető feltétel, hiszen nem szállodaként vagy kereskedelmi szálláshelyként működünk)? Testi-lelki-szellemi rekreációt (keresztény programmal összekötött üdültetést, tematikus konferenciákat elkötelezett egyháziaknak és „külsős” érdeklődőknek), spirituális feltöltődési lehetőséget a tartalmas csöndre vágyó, egyébként rohanó mai embernek, nyugalmat, újrászülető egyensúlyt és belső békeességet a *burnout szindrómával* küszködő egyházi alkalmazottaknak (pedagógusoknak, szociális munkásoknak, papoknak), lelki programmal összekötött szakmai rendezvényeket orvosoknak, pedagógusoknak, tudósoknak, vezetői pozícióban dolgozó embereknek.

Az útkeresés gazdagságát illusztrálja ez is. Hiszen azért indulunk útra, hogy bennünk is elinduljon valami.

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága által május 10–11. között megrendezett, Vallási turizmus Magyarországon és az Európai Unióban című nemzetközi konferencián elhangzott előadás szerkesztett, rövidített változata.

HIRDETÉS

Presbiterképzés

Utótalálkozó

Mindazok számára, akik a 2010–2011-es „tanévben” részt vettek egyházunk első presbiterképző tanfolyamán, gazdag tartalmú „utótalálkozót” tervezünk, amelyre szeretettel hívjuk és várjuk az érintetteket október 14–15. között.

Kezds péntek este 6-kor, befejezés szombat délután 4-kor. Jelentkezni lehet a presbiterképzés@lutheran.hu címen. Részletes programot a jelentkezés visszaigazolásaként küldünk.

Indul a második országos presbiterképző tanfolyam!

A tavaly elkezdett és sok áldást hozó presbiterképzést az előtűnt álló tanévben is folytatjuk. Szeretettel hívunk minden érdeklődőt: presbitert és presbiterjelöltet a fontos ismereteket közlő és gyakorlati segítséget jelentő tanfolyamunkra.

A kurzus két részből, egy őszi és egy tavaszi találkozóból áll. A tavaszi konzultáció végén felmérő vizsgát tartunk.

Időpontok: 2011. november 18–20. és 2012. február 17–19. Kezds mindkét esetben pénteken 17 órakor, befejezés vasárnap 14 órakor.

Tantárgyak: bibliaismeret, gyülekezetépítés, misszió, egyházunk tanítása, egyháztörténet, egyházismeret, istentisztelet-ismeret, a presbiteri szolgálat tartalma, egyházunk rendje.

Jelentkezni lehet a presbiterképzés@lutheran.hu címen. A képzésről részletes információkat lapunk jövő heti számában találunk.

Mindegyik alkalomra az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban kerül sor (8253 Révfülöp, Füredi út 1.).

HIRDETÉS

Budafoki urnatemető

Budafoki evangélikus templomunknál 2007 óta működik az urnatemető. A hozzátartozók itt a temetők ridegségét oldó, meghitt, izléses környezetben emlékezhetnek szeretteikre. Urnatemetőnk Budafok központjában helyezkedik el, könnyen megközelíthető több közlekedési eszközzel. Nagyobb parkoló található mellette.

A klimatizált termekben háromféle befogadóképességű, művészi üveglappal lezárt urnafülkék találhatók, amelyekbe felekezeti kötöttség nélkül bárki temetkezhet. A felravatalozás lehetséges a templomban is, a gyülekezeti terem emlékező együttlétre igénybe vehető.

További információ a *Budafoki Urnatemető* internetes lapon található, www.urnatemeto.hu.

Az Evangélikus Élet

2005–2011. évi lapszamai PDF formátumban letölthetők a www.evangelikuselet.hu címről.

Századik születésnap püspöki látogatással

KOVÁCS GYÖRGY FELVÉTELE

Néhány nappal századik születésnapja előtt köszöntötték Szarvason Gyurcsan Jánosné, a sarvas-ótemplomi gyülekezet tagját. A július 22-i születésnap látogatásra a városháza anyakönyvvezetőjét, dr. Bankóné Ordovics Katalint Gáncs Péter evangélikus elnök-püspök, Babák Mihály polgármester és Lázár Zsolt helyi lelkész is elkísérte.

Gyurcsan Jánosné 1911. július 27-én született a Körös-parti városban, hatgyermekes család második gyermekeként. Fiatalan bekerült a munka világába, huszonhat évesen ment férjhez Gyurcsan Jánoshoz, aki negyvenhat évnyi házasság után hunyt el. Egy fiuk, két unokájuk és négy dédunokájuk született. Judit néni ma is egyedül látja el magát, családja segítségével. Rendszeresen süt, főz, saját készítésű tésztát tesz a levesbe.

Tizenöt éves kora óta templomlátogató. Szarvas első női presbitere volt, harmincöt éven keresztül látta el ezt a tisztséget lelkiismeretesen. A mai napig rendszeresen részt vesz az istentiszteleteken. A gyülekezet a püspöklátogatást megelőzően, július 17-én köszöntötte az ünnepeltet.

■ –Ó –Ő –A

HIRDETÉS

A Deák Téri Evangélikus Gimnáziumba portási munkakörbe megbízható, önálló, türelmes munkatársat keresünk.

A pályázatokat a gimnázium címére (1052 Budapest, Sütő u. 1.), *Bolgár Lászlóné* gazdasági vezetőnek címezve vagy a gazdasagi@deg.sulinet.hu e-mail címre várjuk augusztus 7-ig. Elvart végzettség: érettségi bizonyítvány. Egyéb csatolandó okiratok: fényképes önéletrajz, lelkészi ajánlás, erkölcsi bizonyítvány (pótlólag is megfelelő).

Az állás elfoglalásának ideje várhatóan 2011. szeptember 1.

Istentiszteleti rend • 2011. július 31.

Szentháromság ünnepe után 6. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Róm 6,3–11; Ézs 43,1–7. Alapige: Lk 3,7–14. Énekek: 295., 359.

I., **Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Balicza Iván; II., **Hüvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; II., **Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztójánovics András; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. dr. Zsigmond Árpád; **Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; V., **Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; du. 6. (orgonazenés áhítat) Cselovszky Ferenc; VII., **Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Pelikán András; VIII., **Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; VIII., **Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., **Karacsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; IX., **Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10.; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. dr. Blázy Árpádné; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. dr. Blázy Árpád; XI., **Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; XIII., **Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; XIV. **Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kendeh K. Péter; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicásn Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány L. u.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Deák László; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Deák László; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; XIX., **Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. dr. Széchy Béla; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Soroksár, Otthon Közösségi Ház, Sztitás u. 112.** du. 2. Győri János Sámuelné; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lackné Puskás Sára; **Názáret-templom, Mátraszentimre-Bagolyirtás (Jókai u. 7–9.)** de. fél 12.

Istentiszteletek a Balatonnál

Alsódörögcsé, Fő u. 43. de. 11.; **Balatonalmádi, Bajcsy-Zs. u. 25.** du. 4.; **Balatonboglár, Hétház u. 17.** de. 11.; **Balatonfüred, Bajcsy-Zs. u. 15.** de. 9.; **Hévíz, Helikon u. 6.** du. fél 5.; **Kapolcs, Kossuth u. 26.** du. fél 4.; **Keszthely, Deák F. u. 18.** de. fél 11.; **Kötcse, Templom u. 7.** de. 10.; **Kővágóörs, Arany J. tér 2.** de. fél 12.; **Mencshely, Kossuth L. u.** de. 11.; **Nagyvázsony, Temető u.** du. 2.; **Révfülöp, Villa Filip tér 2.** de. 10.; **Siófok, Oulu park** de. 10.; **Szentantalfa, Fő u.** de. háromnegyed 10.; **Taliándörögd, Petőfi u. 1.** du. 2.; **Veszprém, Kossuth u. 4.** de. 10.; **Zánka, Rákóczi u.** de. fél 9.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Csemeték Tündérországbán

Erdélyi országos konfirmandustábor

▶ Erdély Tündérországbán, mesebeli szépségű fenyvesek között, a Kovászna megyei Kommandón táborozott harminchét evangélikus „csemete” június 27. és július 3. között az országos evangélikus konfirmandustáborban. Az együttlét vezérfonala az Úrtól tanult imádság, a *Miatyánk* volt, ezért is lett a tábor mottója: *Úton a mi Atyánkkal*.

A konfirmáció előtt álló fiatalok a hét folyamán nemcsak Tündérországot ismerhették meg, hanem Isten országába is betekintést nyertek, és elindulhattak egy úton, amelyen szilárdan Istenbe kapaszkodó „fenyökké” növekedhetnek.

Az először öt évvel ezelőtt megszervezett konfirmandustábor erre az

évre országos méretűvé nőtte ki magát. Erdély tizenegy gyülekezetéből – köztük szórványgyülekezetekből is – érkeztek a résztvevők. A táborvezetőknek – e sorok írójának és Nagy Adélnak – lelkészek, teológusok, illetve tanárjelöltek segítettek a programok megszervezésében és lebonyolításában.

Tündérország az esős idő ellenére is kellemes és hangulatos természeti környezettel várta a *Miatyánkról* beszélgető fiatalokat. A tábor mottójának megfelelően az Úrtól tanult imádság más-más kéréseit dolgozták fel naponként a táborozók, miközben megtapasztalhatták: az Atya mindig velük jár az úton, bármilyen örömeik vagy épp bánatuk legyen is.

A nap dalos ébresztővel, reggeli tornával és reggelivel indult, majd a lelki eledel következett – közös éneklés, Luther reggeli imája és a *Miatyánk*

egy-egy kéréséről szóló igehirdetés. Az áhítatot és a témafelvezetést csoportos beszélgetések követték. A beszélgetések után az öt csoport mindig beszámolt arról, hogyan dolgozták fel az aznapi témát. Voltak, akik pantomimjátékkal vagy egy közösen elkészített rajz segítségével fogalmazták meg gondolataikat.

Délutánonként társasjáték-maratonra, kézműves-foglalkozásokra, közös játékokra, kirándulásokra került sor. Az utóbbi keretében a táborozók megismerték a természetvédelmi körzetnek minősített kommandói tőzeplapot.

Esténként a reformáció volt a középpontban. A konfirmáció előtt álló fiatalok evangélikus identitását erősítette, hogy felelevenítették a reformációval kapcsolatos ismereteiket. Az esti áhítatok keretében amellet, hogy megismerték Luther, Honterus, Melancthon rövid életrajzát, a Szentlélek egyesítő, megerősítő, motiváló munkáját is hallhattak, amely nemcsak ötszáz évvel ezelőtt volt megtapasztalható, hanem ma is élő evangélikus közösségé, élő egyházzá képes formálni az erre áhítozókat.

Minden résztvevő számára feledhetetlen marad a tábor gálaestje is. Vasárnap délelőtt a csapat tagjai a helyi református templomban matutinnal, reggeli istentisztelettel zárták a tábort.

A hét folyamán a gyerekek és a vezetők egyaránt megtapasztalhatták, hogy az Atya velük halad az örömeikben és a gondokba is. A hitükben megerősödött „csemeték” a viszontlátás reményében búcsúztak egymástól.

■ KALIT ESZTER

A SZERZŐ FELVÉTELE

A nándorfehérvári diadalra emlékeztek

▶ Az emlékezetpolitika fontosságáról, a nándorfehérvári diadal üzenetéről, július 22. emléknappá emeléséről és a déli harangszóról is szóltak a résztvevők azon az emlékülésen, amelyet a nándorfehérvári győzelem 555. évfordulóján tartott a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság, valamint a Magyar Nemzeti Múzeum.

Hunyadi János

Az eseményen Csorba László, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója az emlékezetpolitika fontosságára hívta fel a figyelmet. Mint fogalmazott, „a történelem segít a jelent

könnyebbé, a jövőt világosabbá tenni”. A főigazgató üdvözölte a nándorfehérvári diadal nemzeti emléknappá emelését, valamint emlékeztetett arra, hogy a történelem folyamán a török és a magyar nép számos alkalommal szövetségesként küzdött, az ostrom óta eltelt több mint ötszáz évben a török–magyar barátság megerősödött. Csorba László kitért arra is, hogy a nemzeti emlékezet fontos összefüggésekre hívja fel a figyelmet. Példaként megemlítette, hogy az 1956-os forradalom után elmenekülő magyarok Olaszországban mindenhol október 23-ára emlékező plakátokat találtak, 1456-ban e napon halt meg ugyanis *Kapisztrán Szent János*, a Nándorfehérváron küzdő kereszties hadak vezetője. Felidézte, az 1956-os magyarok azóta minden évben részt vesznek a Capetrano községben október 23-án tartott ünnepi körmeneten, így emlékező forradalomra, valamint Kapisztrán Jánosra.

L. Simon László, az Országgyűlés kulturális és sajtóbizottságának elnöke szerint a nándorfehérvári diadal legfőbb üzenete, hogy nem elég szavakban kifejezni a hazaszeretetet, „tenni, cselekedni kell a hazáért”. Rámutatott, a nemzetek akkor bomlanak fel, ha a hazafiság érzete már nem védi meg az állampolgárait a nehéz időszakok idején. Szerinte a romlás jelei először a hétköznapi életben jelentkeznek, például az elhagyott földeket, pusztuló intézményrendszert, az ünnepek elhagyását, a tragédiák elkerülésére ki-

dolgozott egyéni életstratégiákat és a valódi tartalom nélküli ünnepi beszédeket említette.

Gedai István, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság elnökhelyettese szerint Magyarországon eddig főként a nemzeti gyásznapiokra emlékeztünk, ezért üdvözölte július 22. emléknappá emelését. A történész emlékeztetett arra, hogy Magyarország valóban Európa védőbástyája volt, noha „el is vérzett” a hosszú háborúskodásban, települések pusztultak el, országrészek váltak lakatlanná.

Visy Zsolt egyetemi tanár, *A déli harangszó* című kötet szerkesztője előadásában emlékeztetett arra, hogy Nándorfehérváron mindig kulcsszeret játszott, ezért az évszázadok folyamán folyamatosan ádáz harcok dúltak érte. A történész felidézte: az ostrom idején körülbelül húsz-harmincezer védő nézett szembe egy hatvan-hetvenezer fős, a kor egyik legmodernebbjének tartott hadsereggel. „A vár sorsa megpecsételődött volna, ha nincs a nemzetközi összefogás” – emelte ki Visy, hozzátéve, a keresztieseknek és a szerb hajósoknak kulcsszerepük volt a csata kimenetelében. A történész leszögezte: a győzelem tette lehetővé az azt követő mintegy hetvenévi békét, az ország megerősödését, a magyar reneszánszot. Kiemelte: a déli harangszó igenis a nándorfehérvári diadalra emlékeztet; szerinte egy vesztes csata után valószínűleg nem maradt volna fenn ez a szokás.

▶ MTI

Internet – ahogyan a vakok látják

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

► Egyre több dolgot intézhetünk on-line: vásárolhatunk, egyetemi, banki vagy egyéb hivatalos ügyeinket intézhetjük, és szinte minden információt megtalálhatunk. Az internet napjaink megkerülhetetlen eszköze, vele a vakoknak is sokkal egyszerűbb és olcsóbb az ügyintézés, a levelezés, kapcsolattartás, mint mondjuk papíron – gondolkunk csak arra, hogy a Braille-írástól a könyvek beszerzése sem könnyű, elég kicsi lévén a választék, és nagy az előállítási költség a hagyományos könyvekhez képest. Sokan viszont el sem tudják képzelni, hogyan lehet a látás képessége nélkül számítógépet használni. Nézzük, hogyan is!

Braille-kijelző használat közben

Egy átlagos számítógép egy átlagos szoftverkörnyezettel felszerelve nem alkalmas arra, hogy vakként használni lehessen. A számítógépek és az emberek közötti kommunikációra a perifériák szolgálnak. Amikor a géppel adatot közlünk, akkor a beviteli perifériákat használjuk (egér, billentyűzet), amikor pedig a gép szolgáltat számunkra információt, akkor a kimeneti perifériákat (monitor, nyomtató) üzemeltetjük. Hagyományos esetben ezek az eszközök tökéletesen kiszolgálják a felhasználót.

Az egér nem vakoknak való, de a billentyűzeteket általában minden probléma nélkül képesek használni. Érdekes megnézni, hogy van három olyan billentyű, amelyet külön megjelöltek: az *f* és a *j* betű, valamint a numerikus billentyűzet ötös száma egy érezhető büttyköt kapott, ezek a kidudorodások a gépiroknak is segítséget jelentenek. Magától értetődő, hogy a vakok az általánosan használt kimeneti perifériák egyikét sem tudják értelmezni. Számukra speciális, általában is érzékelhető kimenetet szükséges biztosítani.

Ez két úton lehetséges: az egyik a hangalapú, a másik a Braille-eszközök alkalmazása. A hangkimenet viszonylag egyszerű, mivel egy normál

hangkártya és hangszóró kombinációja tökéletesen megfelelő. A Braille-kijelzőknek két változatuk van, az elektromechanikus és a piezoelektromos. Mindkét típus a pontírásként is ismert betűk segítségével közli a vak felhasználóval a számítógép által előállított információkat, ezek azonban elég drágák, és kevés helyen kaphatóak.

E hardverek csak a megfelelő szoftverek segítségével képesek az információt közvetíteni. Erre a képernyőolvasók alkalmasak. Hangkimenet használata esetén szükség van egy beszéd szintetizátorra is, amely az összeállított lineáris adatfolyamot emberi beszéddé alakítja át.

A vakok által használt eszközök információközlése igen bonyolult. A közkeletű tévhit szerint a képernyőolvasó felolvassa a képernyő egész tartalmát, s ezzel elvégezte munkáját. Egy így működő olvasó azonban használhatatlan volna, gondoljunk csak a weboldalak navigációs eszközeire vagy az operációs rendszer kezelésére. Ezért egy ilyen program több összetett funkciót is tartalmaz: például a program feladata eldönteni azt, hogy mely információt kell közölnie a felhasználóval, és melyet nem. Vagyis a képernyőolvasók jól át-

gondolt, de viszonylag bonyolult módszerrel igyekeznek mindig a legfontosabb információt közölni a felhasználójukkal.

A képernyőolvasó rendszerek nagy múltra tekintenek vissza – már a „békebeli” DOS parancssorát is el lehetett látni a beszélés tudományával –, de ezek a rendszerek lényegesen primitívebbek voltak napjaink korszerű technológiájánál. A ma népszerű operációs rendszerek szinte mindegyikére létezik képernyőolvasó.

A magyarországi vakok túlnyomó többsége a JAWS for Windows nevű programot használja. Amikor a böngészőben megnyitunk egy weboldalt, azt a képernyőolvasó megkapja a rendszertől feldolgozásra, majd átrendezi úgy, hogy használható legyen a látássérültek számára. A képernyőn természetesen a weboldal eredeti képét láthatjuk (így vakok és látók akár együtt is tudnak dolgozni), de ami a látássérült számára megjelenik, az teljesen más, ő hallhatja többek közt a menüket és a címsorszínteket is.

Mivel a képernyőolvasók mindkét típusú kimenete lineáris természetű (hang, valamint Braille-kijelző esetében karaktersor), a vakok nem érzékelhetik a weboldalak egyes elemeinek a képernyőn elfoglalt területét. Nem tudják, hogy mi van bal, és mi van jobb oldalon, nem látják, hogy a menü felül vagy alul van, hiszen a felolvasás során nem a képernyőn való megjelenés szerint találkoznak a weboldallal, hanem a forráskód alapján kapják meg a feldolgozott kimenetet. Egy táblázatot vagy egy űrlapot például többféle módszerrel is bejárhat a képernyőolvasó program felhasználója, és számtalan – az átlagos felhasználó számára elképzelhetetlen – segítséget kaphat az alkalmazástól.

Mindenek között a vakok ma már csaknem ugyanazoknak a feladatoknak a megoldására tudják használni a számítógépet, mint a látó felhasználók.

■ KÁROLY GYÖRGY TAMÁS

EVÉL & LEVÉL

Köszönetnyilvánítás

Magam s gyermekeink: *Máté, János*, örökbe-lélekre fogadott gyermekei: *Enikő, Ildikó, Emőke*, nevelt gyermekei: *Brichta Brigitta* és *Hack János* nevében hálás szeretettel köszönöm, hogy drága párom, *Cserági István* evangélikus lelkész temetésén nagy részvételt vettek részt, együttérzésüket bármilyen módon kifejezték, s ezáltal segítettek hordozni a tragédiát!

Megtapasztaltuk ismét a Szentírás igazát, szavait. Pál apostol írta a *Rómaiakhoz szóló levél* 12. részében, a 15. versben: „*Örüljétek az örülőkkel, sírjatok a sírókkal!*” Imádságos szeretettel köszönöm!

■ CSERÁGINÉ MÁRIA (Kissomlyó)

Terray László és a Trans World Radio magyar nyelvű adása

Nagy érdeklődéssel olvastam a Trans World Radio ötven éve indult magyar nyelvű adásairól szóló cikket az *Evangélikus Élet* július 17-ei számában, azonban sajnálattal kell megállapítanom, hogy az ismertetésből kimaradt *Terray László* norvégiai magyar lelkész kimagasló szerepe.

Terray László ugyanis 1963-ban indította el a Trans World Radio magyar nyelvű egyházi műsorát, amely huszonhárom éven keresztül volt a magyar evangélikusság felé sugárzott egyetlen rádióműsor. Jól emlékszem – és ezt az első adásról felvett rádióműsor is igazolja –, hogy *Smemo* püspök meleg hangon emlékezett meg *Ordass* püspökről. Amikor *Ordass* Lajosnak ezt az adást lejátszottam, meghatódva emlékezett meg a norvég püspökről.

DR. BOLERATZKY LÓRÁND (Budapest)

„...amit Isten értünk tesz, öröme, hála és dicsőítésre indítja szívünket”

Az *Evangélikus Élet* július 17-én megjelent számában olvastam *Szenczi László* tollából *A dicsőítés és hálaadás nagy áldásai* címmel megjelent gondolatokat. Idős testvérünk lelkesedése és lendülete magával ragadó, ugyanakkor, úgy vélem, néhány kérdést is fölvet.

Hazánkban is egyre nagyobb teret nyernek azok a – leginkább – pünkösdi háttérű keresztény közösségek, amelyekben a hívők a dicsőítést és hálaadást gondolkodásuk és istentiszteletük középpontjába helyezik. Eközben a történelmi felekezetek híveinek hétköznapjaiban és istentiszteletein egyre inkább háttérbe szorul az Isten iránti hálából fakadó öröm. Mintha az örömteli kereszténység átadná helyét az „örömteli” kereszténységnek. Ezért valóban nagyon fontos, hogy Isten dicsőítését és a neki való hálaadás fontosságát ne veszítsük szem elől, de bizonyos hangsúlyeltolódásokat korrigálnunk kell a biblikus (és lutheri) evangélikus teológia és gondolkodás mérlegén.

Cikkirő testvérünk a következő gondolatot idézi: „*Dicsőíteni és magasztalni a hit legmagasabb kifejezése, és arra az Úr kegyes meghallgatással válaszol.*” Hitünk szerint viszont Isten az, aki az első lépést megteszi a bűnös, tehát tőle elszakadt és benne bízni képtelen ember felé. Isten minket megelőző kegyelme (gratia praeveniens) az, ami elér hozzánk Krisztusban. Ennek a valóságos megtapasztalása teremti meg bennünk a hálát és a dicsőítést. Tehát nem a mi dicsőítésünk és hálaadásunk váltja ki Isten irgalmas válaszát, hanem éppen fordítva: Isten irgalmas cselekvése indít dicsőítésre és hálaadásra. Ez az Isten útja, ezért így helyes a sorrend.

A cikk több bibliai idézetet is úgy említ meg, mintha azok magyarázatából az derülne ki, hogy dicsőítéssel és hálaadással rá lehet venni Isten csodákra és győzelmekre. Sőt ha az isteni cselekvést megelőző és azt kiváltó dicsőítés és hálaadás elmarad, akkor Isten már nem is cselekszik. Ezzel a megközelítéssel az a baj, hogy a megtapasztalt szabadításból fakadó hálaadás öröme az Istent befolyásolni próbáló eszközzé silányul.

Végül az sem kerülheti el figyelmünket, hogy a hit példaképeit, nagyjait sem kerülte el olykor a lázadás és kételkedés, amikor a kiismerhetetlen, elrejtőzködő Istennek szembesültek. Nem gondolom, hogy állandó hálaadás és dicsőítés fakadt olyankor szívükből és szájukon. Nem ők tartották meg hitüket, nem ők tartották meg magukat Isten kegyelmében és szeretetében, hanem Isten volt az, aki érthetetlen kegyelmmel és hűséggel megtartotta övéit akkor is, amikor a hálaadásnál és dicsőítésnél talán semmi sem állt távolabb tőlük.

Örömmel hisszük és valljuk, hogy mindaz, amit Isten értünk tesz, öröme, hála és dicsőítésre indítja szívünket. De soha nem a mi hála és dicsőítésünk indítja Isten cselekvésére. Bárcsak egyre gyakrabban fakadna így a hála és dicsőítés szívünkben és ajkunkon!

KOVÁCS LÁSZLÓ lelkész (Sand)

HIRDETÉS

Klaus Douglass Bonyhádon

Augusztus 24-én, szerdán 11 órakor kerül sor *Klaus Douglass* német lelkész *Új bort régi tömlőbe?* – *A változások megértése és igénye* című előadására a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium atlétikai centrumában (Bonyhád, Kosuth Lajos utca 4.).

Az előadásra – melyre a Magyarországi Evangélikus Egyház országos munkaévkezdő konferenciájának keretében kerül sor – minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk.

Az ebédre való jelentkezést augusztus 15-ig kérjük megadni a deli.kerulet@lutheran.hu e-mail címre.

HIRDETÉS

Pályázati kiírás – Nemeskolta

A Nemeskoltai Evangélikus Egyházközség pályázatot ír ki a 2011. július 1-jén megüresedett lelkészi állására.

A lelkész jövedelme az országos átlagnak megfelelő. (A díjlevél megtekinthető az esperesi hivatalban.) Rendelkezésre áll a teljesen felújított háromszobás lelkészlakás vegyes tüzelésű és gázközponti fűtéssel, gyümölcsöskerttel, garázzsal, valamint a külön bejárattal, felszerelt lelkészi iroda. A szolgálatok ellátásához gépkocsi biztosítva van.

A pályázatokat részletes szakmai önéletrajzzal 2011. augusztus 15-ig a Vasi Evangélikus Egyházmegye Esperesi Hivatalába (9542 Boba, József Attila u. 24.) kérjük eljuttatni.

HIRDETÉS

Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

Radosné Lengyel Anna
országosfelügyelő-helyettes,
a Déli Egyházkerület felügyelője

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma átérve hazánk nehéz gazdasági helyzetét csatlakozik azokhoz az egyéni és közösségi kezdeményezésekhez, amelyek célja a nyomásztó államadóssági teher csökkentése. Ehhez a maga részéről úgy kíván hozzájárulni, hogy a hívei adományából és saját forrásaiból két mentőautót vásárol az Országos Mentőszolgálat részére, összesen mintegy 50 millió forint értékben. Erre a célra várja a felajánlásokat az **MEE 1707024-20478070** számú számlájára, „Mentőautó” jelzéssel.

HIRDETÉS

A Debreceni Evangélikus Egyházközség gyülekezeti házában lakhatási lehetőséget kínál Debrecenben felsőoktatási intézményben, nappali tagozaton tanulmányokat folytató hallgatók részére a 2011/2012-es tanévre. A gyülekezeti ház Debrecen belvárosában található (Miklós utca 3.), díj: 15 000 Ft/hó. A jelentkezéshez csatolni kell lelkészi ajánlólevelet, valamint kézzel írott önéletrajzot. A jelentkezés határideje: 2011. augusztus 22. Érdeklődni lehet *Balázs Viktória* lelkésznel a 20/824-7865-ös vagy *Réz-Nagy Zoltán* lelkésznel a 20/824-4077-es számon.

„Elég neked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz.” (Zsid 2,9)

Szeretettel hívjuk minden kedves testvérünket, családtagjainkat és barátainkat az augusztus 5-én 16 órakor a celldömölki evangélikus templomban tartandó ünnepi istentiszteletre, melyen *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke lelkésszé szentel bennünket.

Lázárné Tóth Szilvia
és Zsíros (Pécz) Lilla

HIRDETÉSEK

GYÁSZHÍR

Július 28-án, életének 85. évében eltemették *dr. Breuer Györgyné Csontha Juditot*, a Csillaghegyi Evangélikus Egyházközség tagját. Benne édesanyját gyászolja *dr. Breuer Katalin*, a Gaudiopolis Békásmegyeri Evangélikus Szeretetház igazgatója. „Mert én tudom, hogy az én megváltóm él, és utoljára az én porom felett megáll.” (Jób 19,25)

GYÁSZHÍR

Megköszönve Istennek, hogy volt, de fájón üresnek érezve a Földet, amiért elment, tudatjuk mindenkivel, hogy *Mesterházy Ferenccné* született *Wölfel Márta*, ahogyan végig, egész küzdelmes életét is élte, július 15-én, 90 évesen csendesen, derűs békében elszenderült, és megtért élete Istenéhez.

Az egyházi szertartás és földi hamvainak elhelyezése július 28-án 11 órakor volt a Győr-Révfalusi temetőben.

Nyári szünet

az országos irodában

Értesítjük tisztelt Ügyfeleinket, hogy az országos iroda (1085 Budapest, Üllői út 24.) a szokásos nyári leállása miatt július 25., hétfő és augusztus 5., péntek között zárva tart. Kérjük, ennek figyelembevételével tervezék látogatásukat, intézendő feladataikat. Megértésüket köszönjük!

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

Nyaralás Balatonfüreden, 5 nap: 36 000 Ft, nyaralás Sárváron: 28 000 Ft, Gyulán: 39 000 Ft. Kisbér Tourist. Telefon: 34/352-700.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Ti azt mondjátok: Ma vagy holnap elmegyünk abba a városba. Inkább ezt kelene mondanotok: Ha az Úr akarja és élünk, és ezt vagy azt fogjuk cselekedni. Jak 4,13.15 (4Móz 9,23a; Mt 28,16–20; Róm 6,3–8/9–11; Zsolt 119,97–104) Vizsgáld meg az elmúlt hetet, vajon bevontad-e Isten terveidbe, rábíztad-e a megvalósulást! Vizsgáld meg, hálás volt-e a szíved Isten iránt, ha valami jól működött, nem zúgolódtál-e, ha másképpen történtek a dolgok, mint eltervezted! Ne hagyj ki az Urat az életedből! • *Uram, tele van tervekkel és ötletekkel a fejem. Gyakran kérem segítségedet, hogy elgondolásaim megvalósuljanak. Ha valami nem válik valóra, duzzogok, és vádallak is, hogy nem törődsz velem. Kérlek, bocsáss meg. Kérlek, segíts, hogy jobban figyeljek rád, segíts, hogy figyelembe vegyem mások érdekét. Segíts, hogy engedelmeskedni tudjak útmutatásodnak. Ámen.*

Hétfő

Jó az Úr! Menedék a nyomorúság idején, gondja van a hozzá folyamodókra. Náh 1,7 (2Kor 3,4; 2Móz 14,15–22; Mt 7,1–6) Vidd Isten elé azokat a gondjaidat, melyek miatt nyugtalanok az éjszakáid, és keserűek a nappalaid, melyek miatt az ideg-összeroppanás szélére kerültél. A világteremtő, hatalmas Isten szeret téged. Nem kételkedhetsz benne, hiszen Fiát adta érted a kereszten, hogy általa mindent neked adjon. Legyen időd vele együtt lenni! • *Uram, olykor megterhel az élet, zaklatott vagyok és bizonytalan, kétségeim vannak afelől, érek-e valamit. Az is előfordul ebben az állapotban, hogy gondolataim az ellenkező végletbe csapnak, valamilyen felsőbbrendűségi tudat kerít hatalmába, és sajnálom magamat félreértésem és magányosságom miatt. Uram, kérlek, állj mellettem, tisztítsd meg gondolataimat, és add nekem békességedet. Ámen.*

Kedd

Pál írja: Az Isten irgalmára kérek tehát titeket, testvéreim, hogy okos istentiszteletként szánjátok oda testeteket élő és szent áldozatul, amely tetszik az Istennek. Róm 12,1 (Zsolt 67,2; ApCsel 2,32–40; Mt 7,7–11) Nem elég elhatároznod, hogy keresztény akarsz lenni, oda kell szánni egész valódát, testedet, lelkedet, gondolkodásodat a Krisztus-követésre. Ehhez fel kell töltnöd a vasárnapi istentiszteleteken az ige, az imádság, az úrvacsora, valamint a naponkénti elcsendesedés által. • *Uram, az egész világ önmegvalósításáról harsog körülöttem. Sokszor, mint az örvény, lehúzó, pörgök, felfelé küszködöm, de lefelé haladok. Tudom, te elfogadtál engem. Most én is be akarlak fogadni életembe, elfogadom uralmadat, és odaszánom magamat követésedre. Ámen.*

Szerda

Semmit se tegyetek önzésből, se hiú dicsőségvágyból, hanem alázattal különbenek tartsátok egymást magatoknál. Fil 2,3 (Zsolt 138,6; ApCsel 16,23–34; Mt 7,12–23) Göggünkkel megmetélezzük környezetünket, és mindig kevésnek tartjuk, amennyire minket értékelnek, vagy ahogyan tisztelnek. Aki nem látja, mekkora feladat házastársat, munkatársat különbnek tartani önmagánál, az még el sem indult az új életben. Alázatosan élni nem egy győzelem következménye, hanem mindennapi feladat. • *Uram, tudom, a te szemedben az alázat kedves. Nekem nem sikerül az alázatosság. Kérlek, segíts legyőzni nagyravágyásomat és gögömet. Kérlek, támogass naponta önmagam elleni harcokban. Kérlek, taníts, hogy tudjam becsülni és tisztelni azokat, akik körülöttem élnek. Ámen.*

Csütörtök

Csodálatos az Úr terve, hatalmasan hajtja végre. Ézs 28,29 (Róm 8,30; Mt 18,1–6; Mt 7,24–29) Tudod-e, hogy az Úrnak terve van veled? Ha tudod, az boldoggá és Krisztus-követővé tesz. Ha nem vagy benne biztos, bátoritalak az Isten igéjével, „*aki azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság megismerésére.*” (1Tim 2,4) • *Édes Istenem, szégyellem magamat előtted, mert újra szembesülök azzal, hogy én akarlak szolgálatomba állítani terveim megvalósításához. Uram, ne haragudj rám balgaságomért és tiszteletlenségemért. Kérlek, a te tervedet valósítsd meg életemben, hogy semmiképpen ki ne maradjak örök országból. Ámen.*

Péntek

Az Úr ezt mondta Salamonnak: Kérj valamit, és megadom neked! Salamon ezt felelte: Adj szolgáltnak engedelmes szívet! 1Kir 3,5.9 (Jak 1,5; Jn 19,31–37; Mt 8,1–4) Sok vágy, kívánság határozza meg gondolkozásunkat. Olykor elmélyedünk ezekben, és jobban lekötik figyelmünket, mint feladataink teljesítése. Salamon valóban bölcs ember volt, mert Isten által kapott feladatai teljesítéséhez kérte Isten segítségét. • *Uram, Salamont választott néped földi országáért bíztad meg, hogy szolgáljon neked. Ma választott néped mindenütt jelen van a világban, és a mennyek országáért bíztad meg, hogy szolgáljon a téged nem ismerők között. Kérlek, adj népednek felelős szeretetet, és segítsd, hogy odaszánt, biznyságtelvével töltsd be küldetését. Ámen.*

Szombat

Örök szeretettel szerettek, azért vontalak magamhoz hűségesen. Jer 31,3 (1Jn 4,19; Jel 3,1–6; Mt 8,5–13) Isten mai igénkben szeretetéről biztosít. Mint kisgyermek szerető szívű apjába, úgy kapaszkodhatsz belé. Nincs olyan gondod, melyben meg ne értene, és olyan mélysége életerednek, melyből ki ne tudna szabadítani. • *Uram, csodállak, hogy szeretsz engem, nem vagyok méltó rá. Uram, köszönöm, hogy szeretsz engem. Kérlek, növeld irántad való bizalmamat, hogy mindig, minden élethelyzetben merjem egészen rád bízni magam. Ámen.*

■ BOZORÁDY ZOLTÁN

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból július 31-étől augusztus 7-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>7.40 / Bartók rádió <i>Orgonarekviem</i> 125 éve hunyt el Liszt Ferenc (Az ötrészes koncertsorozat kezdési időpontjai: 11.00, 16.00, 18.00, 19.35) 10.05 / m1 <i>Evangélikus magazin</i> (ismétlés: 13.05 / m2) 11.05 / m1 <i>Balaton-felvidéki református templomok</i> 10.30 / m1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i> 11.20 / m1 <i>Mai hitvallások</i> Dr. Velkey György igazgató főorvos 12.05 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 21.15 / Bartók rádió <i>Az emberi hang dicsérete</i> Cavallo: Az utolsó ítélet (oratórium)</p>	<p>7.05 / Duna Tv <i>Magyar első</i> Az első magyar cserkészek 13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház félórása 13.31 / Bartók rádió <i>Jean Guillou játszik a budavári Mátyás-templom orgonáján</i> Händel: g-moll orgonaverseny 20.10 / m1 <i>Sztracsatella</i> <i>(magyar filmszatíra, 1996)</i> (99') 21.00 / Duna Tv <i>14 kilométer</i> <i>(spanyol filmdráma, 2007)</i> (95') 23.50 / m1 <i>Hasadt elmék</i> – Film a skizofréniról <i>(magyar ismeretterjesztő film)</i></p>	<p>12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó a nagytarcsai evangélikus templomból</i> 14.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzője: Gabriel Fauré</i> Egyházi művek, világi kórusok 14.35 / Kossuth rádió <i>Tér-idő</i> A számítógép hat évtizede 15.25 / Duna Tv <i>Örökség</i> Snétberger Ferenc gitárművész portréja 21.05 / m1 <i>Tihamér</i> <i>(magyar tévéjáték)</i> 23.00 / Petőfi rádió <i>Akusztik</i> Válogatás a műsor legjobb felvételeiből 23.10 / m1 <i>Barangolások öt kontinensen</i></p>	<p>12.05 / Bartók rádió <i>Szokolay 80</i> Koncert Szokolay Sándor születésnapján V/1. rész 12.55 / m2 <i>Balaton nyár</i> <i>(magazinműsor)</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bízunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása 21.00 / Bartók rádió <i>Jónás imája</i> Babits Mihály versei 23.00 / Bartók rádió <i>Jazzport</i> Válogatás Nicola Conte (gitár) új lemezéről 23.00 / Filmmúzeum <i>Most és mindörökké</i> <i>(amerikai háborús filmdráma, 1953)</i> (118')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>5.26 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i> 11.05 / Kossuth rádió <i>A hely</i> <i>(riportműsor)</i> 13.17 / Bartók rádió <i>Együtt a mesterekkel</i> Benne: Jolivet: Négy karácsonyi pasztorál 14.45 / RTL Klub <i>Noé kettő</i> <i>(amerikai filmvígjáték, 1998)</i> (85') 16.45 / Duna Tv <i>Duna anziksz</i> <i>(magyar ismeretterjesztő sorozat)</i> Pozsony 22.55 / m1 <i>Nagy versmondás</i> 23.00 / Duna Tv <i>Pengető – Koncertek az A38 hajón</i> – Kispál és a Borz</p>	<p>10.30 / PAX <i>Sarepta (dokumentumfilm)</i> 12.05 / Bartók rádió <i>XIII. budapesti nemzetközi kórusverseny 2011</i> Vajda János: Pater noster Liszt Ferenc: Koronázási mise 14.35 / m1 <i>Az utolsó boldog nap</i> <i>(dokumentumfilm)</i> 20.55 / Duna II. Autonómia <i>Penge</i> – Versek zenében, zenében a versben 21.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Bach: Wachet auf, ruft uns die Stimme (140. kantáta) 21.00 / Duna Tv <i>El Tropicó – Az elveszett város</i> <i>(amerikai játékfilm, 2005)</i> (139') 23.25 / Duna Tv <i>Liszt Ferenc: A bölcsőtől a sírig</i></p>	<p>5.51 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i> 8.00 / Duna Tv <i>Az Ótestamentum</i> <i>(olasz sorozat)</i> Jákób és fiai 12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> 17.00 / Bartók rádió <i>Rádióhangversenyek</i> Benne: Bach: g-moll fuga (BWV 578) 18.04 / Kossuth rádió <i>A Metro Klubtól a Szigetig</i> 21.05 / m1 <i>A Római Birodalom bukása</i> <i>(amerikai történelmi dráma, 1964)</i> (80') – 2/1. 21.30 / Duna Tv <i>Nincs bocsánat</i> <i>(amerikai játékfilm, 1992, 125')</i> 22.10 / m2 <i>A leghidegebb éjszaka</i> <i>(magyar tévéfilm, 2000)</i></p>	<p>6.00 / Bartók rádió <i>Muzsikáló reggel</i> Benne: vasárnapi orgonamuzsika 8.05 / MR6 – A régió rádiója <i>Kapocs</i> <i>(vasárnapi ökumenikus műsor)</i> 9.00 / Civil Rádió (Budapest) <i>Bach-találka</i> 10.05 / m1 <i>Református magazin</i> 10.30 / m1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i> 12.05 / Duna Tv <i>Élő egyház</i> <i>(vallási híradó)</i> 15.05 / Bartók rádió <i>Összkiadás</i> Liszt Ferenc oratorikus művei 19.30 / PAX <i>Szárnyas oltárok</i> <i>(ismeretterjesztő film)</i></p>

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evangelikusélet.hu

Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sador.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). Rovatvezetők: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Hafenscher Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzárta kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

